

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni Matthew Ot Sĭn Ai Pi
Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as “ The Purple Bible ”

Holy Bible Aionian Edition ©

Ōkhs' I Tsīn Ik Sīn Ni Matthew Ot Sīn Ai Pi
Blackfoot Matthew

CC Attribution NoDerivatives 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 2/21/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.2 (Pro) on 5/11/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11
---------------	----

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sīnaks' oaiēxēsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaīmmiuaax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaīmmiuaie; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaīmmiuaie; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omūx'nin'a; ki David omūx'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaiīmmiuaie; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toōpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sado; ki Sado ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaīmmiuōk Jesus, anīstau Christ. **17** David otsīs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sūpokosīmotešiiu ke'pitappiiau nīssekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'ītsits'unoauai David mats'itsipuksūpokosīmotešiiu, matsīsse'koputtsi; Christ omats'ītsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksūpokosīmotešiiu matsīsse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isīnni ūn'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksīs'tsi, Joseph otak'okemattōsaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsīm'istaaw. **19** Joseph om'i mokōm'motsitappiu, ki matsitau'ats mōk'aiiitsīnnikōttōsaie; osīme'tsitān mōksīsīm'ianīstūpskoōsaie. **20** Ki otai'ksīmstatoaie, Satsit, Ap'īstotokiuāoto'tokatatsīs otsipopōk'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstūnnos Mary kōk'okemattosi, otse'kosatsok Atsīm'īstaaw. **21** Ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki kitak'anīstīnnikōttāu Jesus: tūkkā, otsitappim'ix otsaum'itsitappi'isuauešts aiakitaikōmotse'piuax. **22** Itūn'nitsiuaie mōk'itsenūpanīstōsi Ap'īstotokiuā otse'poawsīs, otsipropheti itotse'poawsīnēšts, ki an'īmai, **23** Satsik, mōkōk'iake ai'akopitappiiu, ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki ak'anīstīnnikōttōsaie Emmanuel, ito'kīsasattop Ap'īstotokiuā ipokai'tappiīmmau. **24** Joseph otsipuaw'ki otso'kani, ūn'niitsitappiiu Ap'īstotokiuā oto'tokatatsīs otan'iipiaie, ki ito'tuyiuaie

otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaišsaie matpoksokamiu'atsaie: kinitstīn'nikōttōsaie JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auōšīn'īm Judæa, annists'īsk ksīsitsiku'īstsk, Herod otsīsīnaiipi, Satsik, mōkōk'ietappix umut'autstsiipi apinōk'kuyi itsipuk'sipiuaia Jerusalem, **2** An'iau, ūnan'ōk manipok'auōk Jews otsīn'aimoaiuaie? Tūkkā, annim' apinōk'kuyi stai'tappiosi nitsīno'ūnan okōkatosim, ki nimut'otopīnan nōk'itauatsīmmimmōšīnan. **3** Herod omūx'ina otokh'tsīsaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem īstokōnai'tappix ikōno-nokap'aitsitamiuax. **4** Ikōnaumo'i'piūsax omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix, sūppoōttsesattsiuax Christ mōk'itsipokaiīpiaie. **5** Ki an'īstsiuaie, Bethlehem, Judæa īstauōšīn'īm, ūn'nimaie; ūn'anīstappi prophet osīn'aksīn; **6** Ki kšēsto'a Bethlehem, Judæa īstauōšīn'īm, kimats'īnūkstsiuuaia, Judah īstīn'ax; Nin'auōk, kšēsto'a ak'īstīstauasiu ki osto'i ai'akaukōkitsīmau nitsitappim'ix Israel. **7** Herod, sīmi'nikōtūssax mōkōk'ietappix, sokap'sūppoōttsesattsiuax otsokap'īnōkuyisaie kōkatosi. **8** Ki itūpūt'okōttsiuaax Bethlehem; kian'iu, kūkkō' sokap'apsūmmok pokau'ōk; ki ikonoainoeniki, itūm'ūtskītsīnikokīk nōk'itsitotosi nōk'it a tsīm mīm mosi. **9** Otokh'tsīsau omūxina otan'iipiaie, itsīs'tapuiau; ki satsīk, anni'īsk kōk'atosiīsk otsitsinoauaiīsk umut'autstsiipi apinōk'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inūk'sipokai ot'sitauipiaie itots'iketsipuyiuaie. **10** Otsīnno'ōssaiaie kōk'atosi, eks'kamūk otse'tametūksuiai. **11** Ki otaitstsi'p'sau nap'ioyīs, Mary oksīs'tsi ipīnnu'yiauaie pokai'īsk, ki īnnīssi'iau, ki itatsīm'mīmīmau: ki otaipasuk'īnīssauēšts otakomūtskotuksuauēšts, īssak'okotsiuaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'īstotokiuā papaukōkianīstcsax mōkštaiškīto'tosau, noke'tsi moksokui itūp'akaiiau. **13** Ki otāu'mattosau, satsīk, Ap'īstotokiuā sto'tokatatscs papaua'atsiuaie Joseph, an'īsitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksīs'tsi ki ikūm'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kītak'otūmanīsto; tūk'kā, Herod ai'akapsūmmiuaie inūk'sipokau mōks'enitōsaie. **14** Otai'puawksi, sepiai'akotuyiuaax inūk'sipokau ki oksīs'tsi ki Egypt itūp'itappoiu: **15** Ki itau'puaie otai'īnsaie Herod, mōksenūp'anīstosi Ap'īstotokiuā otse'poawsīn, otsiprophet i' totsi'uaie, Egypt, ūn'nimaie nitsīf' ūtūmmau noko'a. **16** Herod, otai'noōsax mōkōk'ietappix otap'apīstotoyīsax, eks'kaīstsetūkkiu, ki itūp'otokōttsiuaax (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sōk'umappix ikōn'ainīstsiuaax; kūttaistoki'stuyimix sōk'umappix mat'okōnainittsiuaax, umut'otskīnippi otsokap'sūppoōttsesattsiuax mōkōk'ietappix. **17** Itūm'enūpanīstomaie Jeremy prophet otse'poawsīn otan'ipi, **18** Epo'awsīnni itsīk'kitokhtsi Rama, asain'īnni ki aiīm'motseisīnni ki omūkoyesīnni, Rachel o'kosix itau'asūniu ki matokuikiawpīketūkkiu'ats, tūkkā,

itsen'iau. **19** Herod otse'insi, sat'sik, Ap'istotokiuä oto'tokatatsis Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappiisaie. **20** An'istsuaie, Nipuat'ki mattos'au inük'sipokau ki oksis'tsi, ki itüp'itapooat Israel istau'öšninim; tük'kä ini'au anniks'isk ap'üssummiiskaie otsipai'tappiisinni. **21** Ki itsipuu ki aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksis'tsi, ki Israel istau'öšnin'im ito'to. **22** Ki otokh'tsissi Archelaus otau'atsuaitsitapai'naiisi un'ni otsin'naiisinni, isstün'ymaie mök'ittapposaie; ki Ap'istotokiuä otsipapauanistosae, Galilee itanis'tüptappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth anistau, ito'to kaitoko'yiu; mökenüpanistosae prophetix otan'itpiax, akanistai'niköttau Nazaren'aikuün.

3 ANNISTS'ISK ksistsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoks'is'tapiksökkui, itüs'-ksinimatstokiu, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im istšin'naiisinni astsieu'. **3** Am'auk annök' matap'piuök Isaiah prophet an'iu Nitsitäppiuä ksistapitaosinim sokse'puyiu, Süppoatsistotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'ists moköm'otstsisests. **4** Ki John, Camel oku'yists, itsis'totosiu, ki istsiköp'okui itsep'siu; ki otso'össinests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istoköna'i'tappix otokönitota'akax, ki Judæa istoköna'i'tappix, ki Jordan istau'öšnin'im istoköna'i'tappix mat'okönitautaaakax. **6** Ki nie'tüktai Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiax, ki otsauum'itsitappiisuests aiinüp'anistomiauests. **7** Ki otsinno'össax otas'taaissax akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, otsittüp'auauökössax otsitüsta'pünükipi, an'istsiuax, Pitseksinau'kosix, tükka' kitan'ikoau kökanistüpüstipiksatossuai annik' itse'tüksinik astai'tsiik? **8** Ai'süksattok matsiin'ists mök'itanistosi kitsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsikasik kitsitsi' tanauests kok'kitünissuai Kün'un Abrahami; kitan'istopuu Ap'istotokiuä, am'oxim okotokix ikotsistauatomaiau Abraham pokax. **10** Kiannok' köts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: köna'i'istsis sainasissi ak'aikakiaiau ki ak'aututsaiu. **11** Okke' kimut'sitüstapinopuu kökkitsisauai'tsitassuai: apatots'ik annök' ai'aksakootoök aiis'skunitapsiu, nimatsikökokotopa'tomoauats matsikists': Ostoi' kimutak'istapinokoau Atsim'istaaw ki is'tsi: **12** Ose'kotükkiatsis ai'niämaie, kiaupüx'ixtoxixi otsit'aisuisuitsipik'iakipi aiakosakpse'maie, osos'tsipikiapioyis aiakitsipstipotomests otapaien'insimmanists; ki istotox'ksists istsi'i matakatsiu'ats ai'aketsinsimests. **13** Jesus Galilee itüm'aumatto, Jordani nie'tüktai ito'to, John mökistsistapiniisaie. **14** Ki John paiau'tsimüaie, ki otan'ikaie, ksesto'a is ta' pin o kit, kitaketak'sipuksipat to kökokotsis'tapinnöksi, ki kumauksipuksipaakiks? **15** Jesus an'istsuaie pokitse'tsit annok': nöks'istutsisinan moköm'motsitappiisinni. Itümipaio'kits etomoyuaie. **16** Ki Jesus aiis'tapinnössi, itopit'sissoa'tomaie okke': ki, sat'sik, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyuaie Ap'istotokiuä otatsim'istaaw itutui'süpnümaie sisti'i itsinauüni'ina,

ki itokhitopi'ina: **17** Ki, satsik, epo'awsinni spots'im itunni'u amok'auk nütük'omimokoa, nitsekökh'simau.

4 ATSIM'ISTA AW ksis'tapiksökkui itümitüppip'uaie Jesus, sauum'itsitappiua mök saksksinnöosaie. **2** Ki nışip'puyi koku'ists, ki nışip'puyi ksistsikuists otsit'saioyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksinimatappii itoto'yinaie an'inaie, Iküm'ümeniki Ap'istotokiuä okku'i, am'oxim ok'otokixim sišsip'satsisau mökitapaienasau. **4** Ki itünis'tsuaie, Sinaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats napaien, Ap'istotokiuä maoui umutoköna'i'poawsists aiakotsepaitappiui. **5** Sauum'itsitappiua otsitsitappiok Atsim'akapioyis, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyis, **6** Ki an'istsuaie, Iküm'ümeniki Ap'istotokiuä okku'i, inis'suiuuñit: sün'aip, akanistsiuax oto'tokatatsix ksesto'a: ki otsu'auests kitakitotsiketsienokiau, koköt'sists kökstai'tükökh'sau ok'otoki. **7** Jesus itünis'tsuaie, mat'sinaip, kimataksaksksinoau'ats Nin'a, kitap'istotokä. **8** Sauum'itsitappiua spaištükki otsittüm'mi'piokaie itaištummüt'tsiikaie könauu'ösinists ki itsap'inatsiikiests; **9** Ki anistsuaie, am'ostsim könauu'ösinists kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsim'mimmokeniki. **10** Jesus itüman'istsuaie, Mıs'taput, Satan: sün'aip, Nina Ap'istotokiuä kitak'atsimmimmau, ki kitak'aitanistaitoau. **11** Ki Sauum'itsitappiua otai'skikaie ki, sat'sik, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum'okax. **12** Jesus otokh'tsimi John en'ösaie itsitap'po Galilee: **13** Ki otünistüpa'atosae Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yiu, issoots'i omük'sikimi ai'aketskökkui Zebulon ki Nephthalim: **14** Isaiah otse'poawsin möksenüpanistosi otanipi, **15** Zebulon istau'össinni ki Nephthalim istau'össinni o mük'sikimi ista'potsim, Jordan ap'ümmotsim, Galilee istok'auaax; **16** Anniks'isk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'immiu: ki anniks'isk matap'pixk auössin'ni einšin'ni itstsi'ipi ki einiu'tüxissinni itstsi'ipi, itau'pixk, ksistsikui'natsiu otsüs'köpsiu. **17** Annik' Jesus aumütüpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' imistokök'itsimani ästtsiu'. **18** Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee istomük'sikimi, itsinnu'yuaax aiis'kunnimotseyiyx, Simon, an'istau Peter; ki oskün'anistau Andrew, iksimmatük'kiomikatsis omük'sikimi itai'suiapiximiauäe, tük'ka itomik'aitappiisu. **19** Ki itünis'tsuaix, noxsüppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau matap'pix. **20** Ki atomik'atsuai itskim'miau ki itopokiuo'iauaie. **21** O müt'tükkioti matsitsinnuyeuax mat'toskünimmotseiix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskün', ipit'süpnüuyuaax ak'iosatsis, Zebedee, iin'ouaie, aip'simiäx otomik'atsuaux: ki itsin'niköttsiuax. **22** Ki ipit'skittsiiauaie un'ouaie ki ak'iosatsis, ki itopokiuo'iauaie. **23** Ki Jesus Galilee istokönau'össinni itap'auauökau, otatoiapioko'auests itai'pistsksinimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'itsiniksinni; ki matap'pix opüs'tsimmesuai

ki otok'tokossinuauēsts ikōn an'kūttutuyiax.
24 Ki otap'istutūksīnīni ikōnauanētūnīstopaie Syria īstau'ōssīnīni; ki ikōnai'oktokosix, ki amianīstīpūs'tsīmīsix, ki annīks'isk matap' pixk sauumītsītappiuā itsīps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki an'auxenix, ikōnītautsīppotoaīax; ki ikōnau'kuttutuyīuax
25 Ki Galilee īstokōnai'tappix ikōnaw'pokiūoīauaie, ki Decapolis, ki Jeusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ūmmotsīm īstōkonai'tappix matsekōnaw'pokiūo'īauaie.

5 Kī otsīnno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mīssō: ki otau'pīssi otsītappīm'ix ototaakax: **2** Ki itsīpa'kuīakīu ki itūksīnīm'atsīuax, ki itūniū, **3** Annīks'isk matap'pixk oskēttsīpōppūauēxk īkīkīn'etūkkīsk, etam'etūkkīau: spots'im īstīn'naiisīnī osto'auai otsinan'oaiau. **4** Au'yesīx etam'etūkkīau: aiaksīkiawpīksīstotaīau. **5** Ikkīnap'itappīix etam'etūkkīau: ksōk'kum otaksīnan'oaiau. **6** Ino'tātōmīx mokōm'motsīpaitappīisīnī ki ināk'attōmīx mokōm'motsīpaitappīisīnī etam'etūkkīau: ai'akokuyīan. **7** Kīmapī'itappīix etam'etūkkīau: otak'sīkīmokīau **8** Ksīkus'skēttsīpōppīix etam'etūkkīau: ai'aksīnnuyīauaie Ap'īstotokīuā. **9** Inūs'tsetappīix etam'etūkkīau: akanīstānīkōtātaīau Ap'īstotokīuā o'kosīx. **10** Annīks'isk matap'pixk itsīkīm'atsīstotaīau otōkōmmo'tsitappīiūōsauēsts etam'etūkkīau; otsīnan'oaiau spots'im īstīn'naiisīnī. **11** Oksīs'totokoēnīki ki makā'pī sītsīp'sūkoēnīki, ki aīsīmīm'motsēnīkīau, tūkka kītūk'omīmōkōau kītse'tametūksuai. **12** So poke'tametūkkīk, spopai'pīik; kītakītakai'sakīnnosūko spots'im: apatots'ik neto'yīk ūnnīnetoksīstotoyīuax Ap'īstotokīuā otsīprophetīx. **13** Kēsto'akauk ksōk'kum īstīsīstīxīpoku: atstosai'e umut'aiawxīpī itsīx'īpokuyī, tsānīstapīu ksōk'kum umutaiaksīstīxīpokuīstutsīp? Matūtōkōapi'uats, ki aksīs'tapīxīp, ki akītsītautūtsamīai'osī. **14** Kēsto'akauk ksōk'kum īstūn'natsīi. Akap'ioyīs aitokīttokhī netum'moyī matokotsīksīstap'ats. **15** Matap'pix matotstīm'axauaie anak'imatsīs mōkītsītaīstakhtotosauaie assuy'īn'ī, itai'sūppatōmīau itai'sūpanakīmatsōpī, ki matap'pix itsīps'taupīx napīoyīs itokōnnauan'akīmīaīau. **16** Neto'yīk kītan'akīmatsīs īstot'ūnnasayīt matap'pix mōk'īstīnīisīu kītaw'īstutsīpīsts mōk'ītstakūttsōsuaīe kīn'a spots'im. **17** Pīnstak nīmūt'otopī nōkītūnnīstūpīpotsīsau okōk'īstīmānī, kī prophet īx otūn' īssuā: nīmātūtoto'pa nōkītūnnīstūpīpotsīsau, nīmūt'oto mōkītsūpanīs'tsīstutsīsau. **18** Kītau'mūnīstōpūau spots'im kī ksōk'kum otsauomāi'tsīnīkāsī, kī okōk'īstīmānī otsītsauomsūpanīstīopī tūks'kai sīkūk'sīnaksīn okōk'īstīmānī itstī'īpī mat'akītsīnīkauatsaīe. **19** Annōk tūkskai am'ostsīm īnūxē'poawsīsts kūttai'aksīstutsīmōkaīe, kī ai'aksīsnīmatsokax matap'pix mōk'stāīstutsīsaxaīe, ak'anīstānīkōtātau īnūks'tsīm spots'im; annōk'

ai'aksīstutsīmests, ak'anīstānīkōtātau omūt'īm spots'im. **20** Kīt an'īstōpūau kītōkōmotsīpaitappīisīnī saīs'tūpūkūiōkhsīssī Scribes kī Pharisees ot'okōmotsīpaitappīisūēsts kīmatakītsīpīpūauats spots'im īstīn'naiisīnī. **21** Kīkai'okhtsīpūau ūkkaiīap'ix otan'īkōaīau, Pīnuyē'nīkīk: kī annōk'ai'akoyēnīkīuōk ai'akesetsīmāīe okōk'īstīmānī: **22** Kī kītan'īstōpūau annōk' ksīstapīstīm'īuōk ox'okoā ai'akesetsīmāīe okōk'īstīmānī; kī annōk' ak'anīstīuōk ox'okoa Raca, aiakesetsīmāīe okōk'īstīmānī: kī annōk' ak'anīstīuōk, kītūt'tsapsī, ai'akesetsīmāīe Gīhennī ots'tsīmīaīe. (Geenna g1067) **23** Puksīp'ipotomīnīkī kītak'īksīstōmūtksōtūksīnī natōī'apīoyīs, kī īksīnīm'īnīkī kīxokoa kītīs'tsīmōk, **24** Ūn'nīm altar īstsskīt' kītakīksīstōmūtksōtūksīnī, kī matskot'; matom'ots matsīn'ūstseīk ksēsto'a kī kīxokoa, kī tūm'ūtsīpūksīpūt kī sakumūt'skotoat kītsīksīst'omūtksōtūksīnī. **25** Kīpīnnūs'tsēīmīs kīkakhtum'o, kītākīkīpōkūau'pīmōssī: kōkstāīstapīokī au'kōkītsīmaīī, kī au'kōkītsīmaīī ok'staukotēe eēnake'nai, kī kītākītsīps'tapīxīk itai'īnūkiopī, **26** Kītau'mūnīsto kītsauomāi'ponītatossī kītak'sakōokotossī, kīmataksūxpā. **27** Kīkai'okhtsīpūau otanīpūauēsts ūkkaiīap'ix, Kīmatakauōkotapūaua: **28** Kī nestoa kītan'īstōpūau, annōk' ūs'sūmmīuōk ake'uōk mōk'sta tossaīe, ūkaukhtauauōkautttsēuaīe u'skēttsīpōppī. **29** Kīnet'oopspī itsuyīsēenīkī, saūau'tos kī mīs'tūpapīksīstīs: ōkh'sīu tūks'kūma mōk'sāīnakuāīssī kōōpspī, ōkstāīstūpapīksīs kostūm Gēhenna. (Geenna g1067) **30** Kīnet'otsīs itsuyīs'sēenīkī kawksīnnīt', kī mīs'tūpapīxīt: ōkh'sīu tūks'kaiī kotsīs'ī mōk'sāīnakuāīssī, ōkstāīstūpapīksīs kostūm Gēhenna. (Geenna g1067) **31** Ūk'auanīstōp annōk' aiaksīksīuatsīuōk otokēm'ānī ūnnīanīst'okotsīs īksīuō'īsīnaksīn: **32** Kī kītan'īstōpūau annōk' aiaksīksīuatsīuōk otokēm'ānī, otsauomāuū'ōkotāsī, nokets'īnāī otāuōkotāts'okaīe; kī annōk' aiakokkēm'īuōk otai'ksīuataī'īsk itau'ōkatau. **33** Stsīk'ī, kīkai'okhtsīpūau otan'īpūauēsts ūk'kaiīap'ix, kīmataksīksīstapataūnī'pa, kī, kītākītanīstāu Ap'īstotokīa kītāuān'īssīnī: **34** Kī kītan'īstōpūau, Pīnūt'auūnīk; spots'im pīnītūpūtāuūnīk; tūk'ka Ap'īstotokīa otspīso'pōtsīsaīe: **35** Ksōk'kum pīnītūpūtāuūnīk; itsīssīuīkau'pīu: Jerusalem pīnītūpūtāuūnīk; tūkka Omūx'īna ot'akapīoyīmaīe. **36** Kīmat'akītūpūtāuūnīpa kotokōn', kīmatkotsīksīstīstīpats nītū'kuyekai kī kīmatokotsīxīstīstīpats. **37** Kī anīk' A, A; Sa, Sa; mato'ketāuanīenīkī, mat'ōkhsīu. **38** Kīkai'okhtsīpūau, ūk'auanīstōp saūau'toainīkī mōōps'pī, kītak'okōtānīstotoko: kī saūau'tsīmīnīkī mokhpē'kīnnī, kītak'okōtānīstotoko. **39** Kī kītan'īstōpūau pīnstīmmīm'motsemīs saūum'īstītappīuā: kī annōk' kītākāuāīak'īokōk kītsets'tstōksīs matoko'tsīs kī mat'stōksīs'. **40** Kī matap'pī makītotsīssīp'puyīs'saīe au'kōkītsīmaīī, kī stakhts'īskōsīm mōk'otsīsaīe, mat

ün'nistotsis kisau'tütsisoköšim. **41** Ki annök' kitsitappa'atsokök tuks'ka üskskak'sinni, pokom'is na'toki iskskaksinni. **42** Annök' kitau'kömönikök, ko'tsis, ki annök' kitai'akükkumatükok, pino'tükaatsis. **43** Kikai'okhtspuau ük'auanistöp kitak'ükomimmau kitopokau 'pimokä ki kitak'aukïmaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'ïstopuau ükomim'mïsau kikakhtum'ix, Atsim'mimmïsau anniks'ïsk matap'pixk kitai'pakosïnikokoauaxk ökhs'ïstutosau anniks'ïsk matap'pixk kitau'kimokoauaxk, ki aua'tsïmoiikatomosau anniks'ïsk matap'pixk kitse'ksïstotokoauaxk, ki kitai'kimatsïstotokoauaxk; **45** Kokaukosïmmi'ïssuai Kïn'ouau spots'im: tük'ka ikkünats'ïuaie natos'i sauum'itsitappix ki ökh'sitappix, ki soio'tümstuyiuax moköm'otsitappix ki sau'okömotstappix. **46** Ukomim'mainoainikiau anniks'ïsk matap'pixk kitük'omïmmokoauixk, tsaak'anïstappiuats kisa'kinosuai? Kütümünïstauükomïmmotsein'axau publicanix? **47** Ki namiksematsim'ainoainikiau kïxokoax, tsanïstapiu'ats kumutaumotsapiau stïk'ix? Kütümünïstaiksematsïmmotseiu'axau publicanix? **48** Ki süp-puiap'sik manïst'süppuiapspi kïn'ouau spots'im.

6 ISKSKATS'ÏK kökstau'kömmotsitappiisuai matap'pix kökainu'yïssi; ikümits'tsiki kïn'ouau spots'im kimataksakinosükoauats. **2** Mak'aumütkotükkieniki pinik'it manïstïk'ipi aiksïstapokömotstappikasix itai'puyïssax natoï'apioyïsts ki moksoku'ïsts, matappix möksïnnu'yïssax. Kitau'münïstopuau sakino'sattaiau. **3** Ki aumüts'kotükkieniki pinsksïn's' i'aksïssautsïsinet'otsïsi otai'ïstutsipi; **4** Möksisïmï'si kitaumüts'kotüksïnni; ki Kïn'a, aïsïmmiüs'süppiuök, kitaksïnnoam'sakinosük. **5** Ki atsimoi'ikainoeniki pinet'omanïstïsk aiksïstap'okömotstappikasix: otük'ometsïmanoaiu mökauatsïmoikasau otsitai'puyïssau natoï'apioyïsts ki moksoku'ïsts itsi'kokeïsts, matap'pix möksïnnu'yïssau. Kitau'münïstopuau, sakino'sattaiau. **6** Ki Ksësto'a, a'tsïmoiikainiki, ïstïpi koko'ai, okïm'ïniki, a'tsïmoiikamï kïn'a ai'sïmmiapsiua; ki kïn'a, aïsïmmiüs'süppiuök, kitaksïnnoam'sakinosük. **7** Ki atsimoi'ikainoeniki piniksïstape'puawtsïsin, manïstaiksïstapepoattopïuaie saie'tükkix: tük'ka üs'taiu ak'aiokhtokiau otakai'puyïssau. **8** Pinet'omanïstïsk, tükka Kïn'ouau öksïnïm'ests kitsipu'ïnakitsipïsts kitsauomauan'ïstopi. **9** Ün'anïstüttsïmoïk: Nïn'an spots' im kitsitau'pipi, ünänïstatsim'metsïsin kitsïn'iköšim: **10** Ünänïsto'tos Kitotümap'sïnni: spots'im Kitsitsi'tan kanïstutsipi, annom' ksük'kum noküt'anïstutsit: **11** Annok' ksïstsïku'ik nokkok'inan aau'össïn: **12** Ki ünniksksïnit'au nitsauum'itsitappiïšanësts, manïstüs'ksïnoawpi anniks'ïsk matap'pixk nitsauum'itsïstotokïnanïxk: **13** Ki pinïstksïm'ükïnan, ki nokitsïkömotse'piökïnan Sauum'itsitappiua; kitüsk'sainaniau nïn'naiisïnni, ki otünmap'sïnni, ki

ïstapïna'sïnni. Amen. **14** Ünniksksïnno'ainoeniki matap'pix otsauum'itsitappiisauaësts, Kïn'ouau spots' im kitak'öksksïnokoau. **15** Ki sauöksksïno'ainoemki matap'pix otsauum'itsitappiisauaësts, Kïn'ouau Spots'im kimatakokksïnokoau'ats. **16** Küttaioyïnoeniki pinomüs'süppik manïst'omüssüppipïu ksïstapokömotstappikasix: tükka iksïstuts'ïmiau ostokso'auësts, matap'pix möks'ksïnoösx küttaau'yiau. Kitau'münïstopuauük'otsïmiau saiakinosattopïu. **17** Ki ksësto'a, küttaiau'yeniki pu'ikïniit, ki ïssï'skiosit; **18** Matap'pix kökstai'ïksïnokiau kükütauyi, köksksïnnu'yïssi Kïn'a aïsïmmiüs'süppiu: ki Kïn'a aïsïmmiüs'süppiuä kitaksïnnoam'sakinosük. **19** Pinaumoi'potosik akau'tsapsïnni annom' ksök kum, apün'ix ki apïssu'yei otsïts'oyipi, ki köm os'iepïtsix otsipï'sax ki otsikömos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsapsïnni spots'im, apün'ix ki apïssu'yei otsitsau'oyipïu, ki kömosiepïtsix otsitsauaisisüppokatün'akiipïu ki otsitsauai'kömospïu: **21** Ittsi'pïu kitsinan'ïsts, ün'nïmauk ku'skëttspöpï. **22** Mostüm'i ïsta'natsïi mööps'piina; nituks'küssi koopsp, kostüm' ak'otuïtsiu anat'sii: **23** Ki kööps'pi minïx'ïssi, kostüm'i ak'otuïtsiu ski'natsïi. Anat'sii annik' i tsïspsts'tsiik kostüm'i ski'natsïssi maum'aumüko ski'natsïnni! **24** Tuksküm matap'pi matokotsapotomoyiuaatsax na'tokümïx nïn'ax: aksikümökkiïmiu tukskum ki aks'ikümükomïmmiü stïk'it; akiküme'eniü tuks'küm ki aksiküm'ïstsïmmïmmiü stïk'i. Kimatokatopotomouaxau Ap'ïstotokiua ki sauum'itsitappiua. **25** Ünnikae kitan'ïstopuau pinap'itsitotoat kitsipai'tappiïssïnni kitaks'oattoppi ki kitak'sïmattoppi: ki pinap'itsitotoat kostüm'i kitai'aksüpskawsattoppi. Tse'ka ïsskïts'tau opai'tappiïssïnni ki aau'össïn, mostüm'i ki istotos'ïsts? **26** Süm'mokau paiu'tax: mat'omaiïnsïmmauaxau ki matomaipokïakiuaxau, ki matomaumoipotükkiï'axau ïnsïm'apioyïsts; ki Kïn'ouau spots'im ai'ïssoyiuax. Tükka' ïsskïts'tau, ksësto'a ki osto'auai? **27** Üs'tainoeniki kök'spitappiisuai, tsïksïm'a' ak'aatspitappiui? **28** Kumauk'apaisitattopïuaksïstsaii ïstotos'ïsts? Sat'sïkau anat'suiopokïsts itai'süskiïu; matapotükkiu'astsau, matapïsin tutükkiu 'ästs'au ïstotos'ïsts. **29** Ki kitan'ïstopuau Solomon otstap'ïstotossi mat skït stom'atsësts annïsts'ïsk suio'pokïstsk. **30** Is'totosatstopiësts saïus'kiïsts manïstïst'otosatstopiësts annïsts'ïsk annok' ksïstsïkuik na'paitappiïsk ki apinök'wïst apittüp'apïxipïu ïstï'i: kiküttoaiakstaiïstüpïstototoskokoauats, kitsenük'auamaitükkipïu. **31** Ün'nïkaie pinapai'tsitotoak kök'anïssuai Tse'a nöks'auattopïnan? Ki, Tse'a nök'sïmattopïnan; ki Tse'a nöks'ïstotosattopïnan? **32** (Tük'ka annïsts'ïsk, Gentiles ap'üssatsïmësts.) Kïn'ouau spots'im ïksïnïm'äie kitsïm'mükïtatosësts. **33** Ki Matom'apsatsïk Ap'ïstotokiua otsïn'naiisïnni ki otokömotstappiïssïnni ki annïsts'ïsk kitak'ütökönokökësts. **34** Ün'nïkaie pin ap'itsitotok

apinok'wis; api'nok'wis ak'apitsitasiu. Tuks'kai ksistsikui, maka'pi sup'anistsiu.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakokökitsimük o'a **2** Kanistau'kökitsimapuui kitakanistaukökitsimükosuai; ki kanistau'kotawpi kitakanistau'kuyissi. **3** Ki kumauk'satsiks kėskün' osüppa'kömosinni, ki kimatstatopats kitomüksüppa'kömosinni? **4** Ki kiküttaukot'anistau kėskün' nök'sauautsissi kitsüppa'kömosinni; ki sat'sit, omük'o kitauütsüppa'kömosinni? **5** Kitsiksistapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit kitomük'süppakömosinni, ki kitakotümsokapsatsip köksauautsissi kėskün' o süppa'kömosinni. **6** Annists'isk natoap'istsk piniko'tokau imitax, ki pearls pinitüp'istüpapixikau ak'sinix, öksikkümitauau'ökaiu ki akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. **7** Nik: ki kitak'okoko; apatsik, ki kitak'okonip; istok'iakik, ki kitaksikauai'pixik. **8** Anniks'isk matap'pixk au'kömönixk au'kuyiiu; ki annök' ap'satsimök, au'konimaie: annök istok'iakiuök, otak'sikauaipixikaie. **9** Tükka' nın'naua, auköm'önistüssi okku'i napaiën, aiakokotsuaie okotoki? **10** Ki auköm'önistüssi mammi', aiakikotsuaie pıtse'ksina? **11** Ksėsto'au, kitsaum'itsitappiipuu, išksinim'enoainiki kök'okotosuai ko'kosoauax ökh'sists, Kın'ou spots'im küttomaiakokotsiu'atsax ökh'sists anniks'isk matap'pixk otau'kömönixk? **12** Kanist'sitsitatopnai matap'pix kökünüstsitsitaißsuaiau, kitak'ünistsitsittataiau: ünianistap'piu okök'itsimani ki prophetix otse'puawsuai. **13** Apüt'okütsimi pi'ik; sokokit'simi apük'oksokui itüp'itsiiu akotap'sinni, ki akai'tappii itsipim'ix: **14** Annik' kitsim'ik, ki annik' moksoku'ik itüp'itsiikiau opai'tappiisinni, aput'tsiu; ki unna'tsitappii ikon'imix. **15** Stim'nokau ksıs'tapatoiapiekuax kit'sitotaakixk emük'ikinaistotosixk, ki o'pistokini itapis'onotsiau. **16** Kit-aks'ksinoaiu otsin'asoauęsts. Matap'pix küttomautuyiu'atsauax ksissi'ix mın'ists, ki ksıs'tapsüskiists küttomautsim'axau figs? **17** Neto'i kõnai'ökhsistsix ai'ökhsinasiau: ki makap'istsix makap'inasiu. **18** Ökhistsis matokotokapinasu'ats, ki makap'istsis matokot'ökhsinasiuats. **19** Kõnai'istsix küttaökhsinasiix kakiok'au, ki is'tsi itsis'tüpapiksistaiu. **20** Ün'nikaie kitaks'ksinoaiu otsin'asoauęsts. **21** Kõnai'tappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a, matakokõnitaipim'axau spots'im ist'sin'naiisinni: annök' ap'istutsimök Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim. **22** Annik' ksistsiku'ik akai'tappii nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a, niküttomaisitspspananats kitsin'ikösim? Ki niküttomaisüskounaniauaxau sauum'itsistaawx kitsin'ikösim? Niküttommutaipßssaskspınana kitsin'ikösim? **23** Ki nitakotümanistaiu, kimats'ksinopu au; Mıstüpa'akik, ksėsto'au kitsaum'itsistutsipuaii. **24** Annök' aiokh'tsimiuök annists'isk nitse'poawsists aks'istutsiu mokökiin'ai annök itokhit'okoiskauük

ok'otoki: **25** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikimskau, ki ai'sopu, ki annik' napioyıs itot'süppu; ki matsistokhopiu'ats; tük'ka, itokh'itokoiskau ok'otoki. **26** Ki annök' aiokh'tsimiuök annists'isk nitse'poawsistsk, ki matsistutsim'atsęsts aks'istutsiu mattsapsin'ai, annök' itokhit'okoiskauük spöts' ikui: **27** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikimskau, ki ai'sopu, ki annik' nap'ioyıs itot'süppu; ki istokhopi'u; ki omük'o otsis'tokhopiisinni. **28** Ki ün'nitsiu, Jesus otaiksiste'poattosęsts annists'isk epo'awsistsk, matap'pix skaietükkiau otsksinimats'tüksinni; **29** Ototümap'sinni itüs'ksinimatsiuax, ki sınak'ix manıstüs'ksinimatsawpiax, matüksinimatsiu'atsax.

8 OTSİN'NİSAATOSSI nitum'mo akai'tappii itopokiuo'iauaie **2** Ki, satsik, nınaua leper otsittotaakaie ki otsit'atsimmimokaie, Id otsit'anikaie, Nin'a, atsi'tatomüniki kitokotsiksixistotok. **3** Ki Jesus itsau'sikınstsiakui, ki itsixen'iaue, ki an'iu, nitak'anistutsip; ksıksit'. Ki soksiks'isiaie. **4** Ki Jesus anıstsuaie, Sat'sit, pinaitsinikos matap'pi; mis'taput, annıs'tsinnosattsıs natoi'apiekuün, ki anıiik' otan'ipik Moses İssa'kumütskotoat möks'ksınıisau. **5** Ki Jesus otsito'taipiisi Capernaum, eën'aken'ai otsitto'taakaie, ki otau'kömönikaie, **6** Ki otan'ikaie Nin'a, anrök' nitapotomokök noko'ai itsıs'tokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuinu. **7** Ki Jesus an'ıstsuaie, nitak'ittappo nitak'okuttotoau. **8** Eënaken'ai an'ıstsuaie, Nin'a, nimat'sipumapsa kökitsipissi noko'ai: kakse'puyit, ki annök' nitapotomokök ak'okuttotoau. **9** Nęsto'a nitap'otomoki, ki eën'akex nitap'otomokiau; ki nıtan'ıstau am'ok mis'taput, ki ai'ıstapü; ki nıtan'ıstau stsık'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annök' nitap'otomokök nıtan'ıstau, am'oi ünianıs'tutsit, ki au'anıstutsimaie. **10** Jesus otokh'tsimsaie, skai'etükkui, ki an'ıstsiuax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'münistopuu manıst'omükipi otamaı'tüksinni nımatünıstokonip'ats İsrail İstauösın'im. **11** Ki kitan'ıstopuu akai'tappii umutautstipi apinök'kuyi ki otsit'tistükköpipi ak'ütotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im İstın'naiisinni. **12** Ki nın'naiisinni İstokos'ix ak'satüpiksistsiuax ski'natsii; annim asain'sinni ki satse'kınan ak'ıtsıiian. **13** Jesus an'ıstsuaie eënaken'ai mis'taput, kanıst'aumaitükkipi kitakünısttutoko ki annök' otap'otomokök İstok'okuttotoau. **14** Ki Jesus otsitsipissaie Peter oko'iaie, nannuyiaie otokem'ani o'ksıstıaie itsıs'tokhaitsiinaie, ai'okhtokım püs'tsımesinni. **15** Ki kaien'ımaie otsıssi, ki püs'tsımesinni itskımaie: ki itsipuu, ki ito'yıuax, **16** Autükkus'si ito'tsıpotuyiauaie akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tokınattısiikıuax: ki otse'poawsinni itsa'tüpiksistsiuax staawx, ki ikut'tutuyıuax ikõnai'okhtokosıx: **17** Möks'enüpanıstosi otan'ıpiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'sımęsts kıtsauıt' tsıoktsapsınunısts, ki ipa'tomęsts kitokh'tokosınunısts. **18** Jesus otsınno'ęssax akai'tappiıx

oto'tüksipuyimokax, ikök'itsümau mök'opümмосau. 19 Ki tuksküm'ini aisinaki'ina itoto'yünaie ki an'istsüaie, Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. 20 Jesus an'istsüaie, ota'tuyix au'öttsimaniau, ki pau'tax au'yüiaa; ki Nin'nau okku'yi matsüstokhotom'atsaie otokön'. 21 Ki stsük'i otüskünimats'aie an'istsüaie Nin'a, nökötomitappo nökö'akitsösi nün'a. 22 Ki Jesus an'istsüaie, süppa'kit; ki enix ünaništak'itsösuax enix. 23 Ki otsüppöpis'si akh'iosatsis, otüs'ksünimatsax ipokitsüppo'pii. 24 Ki satsit iek'opaikimskau, ki ai'sikopaikimskau akh'iosatsis; ki ai'okau. 25 Ki otüs'ksünimatsax otök'itotakikax ki otsitsikekenokikax, ki an'istsüaie, Nin'a kömotse'piokinan: nitaks'inetšpīnan. 26 Ki an'istsüaie kumauk'sikopuauais kitsenükumaitükkipuan? Itümit'sipuaa, ki ai'sitsüpsattomests sopu'ists ki pai'kimskaists; ki ikönau' maitsiests. 27 Ki nün'ax skai'etükkiau, ki an'iau, Tsökhtaništap'īnanökhtauts, sopu'ists ki omük' sikimi maniste'tokests? 28 Ki otöpümмо'si Gergesenes istauöš'īm ito'tatsemiauaie natsitappii saumitsistaawx pakhtokinnatsiikiax, aken'imanists itsü'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. 29 Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakanistappikitsimattopīnan, ksēsto'ä ki nēštūnan, Jesus, Ap'istotokiuä okku'yi? Kiküt'tautotopa kökkitsikimatsistotoksinan otsauomo'tosi itaiksistsikumipi kök'kitsikimatsistotoksinan? 30 Ki Pistsiksi'pio akaiēm ak'sinix itau'yiau. 31 Ki sauum'itsistaawx au'kömönistsüaie ki an'istsüaie, saiai'pixikīnaniki, nökö'tsipisīnaniau ak'sinix. 32 Ki an'istsüaie kükku'. Ki otüksax, ak'sinix itsipim'iax: ki, satsit, könak'sinix itsin'auksasiau inno'tsistüppakui, ki omük'sikimi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. 33 Ki anniks'isk matap'pix üks'kümüšksax itsis'tüpauskasiau, ki akap'ioyis itsipim'iau ki ai'itsiniköttsiauaax, ki anniks'isk matap'pix pakhtokinnatsix sauum'itsistaawx mats'itsinniköttsiauaax. 34 Ki, sat'sit, Könai'tappix iköni'süxkitsimiau akap'ioyis mökittotatsemösau Jesus: ki otšinno'össuaie, au'kömönistsüaie möks'istapusaie otau'össuai.

9 Ki itsüppo'piu akh'iosatsis, ki ito'pümмо ki otauütakap'ioyim ito'to. 2 Ki, sat'sit, itotsip'iauaie nün'nau, ai'pakhpuyiu, istokhai'tsiu üksin': Ki Jesus otšinis'saie otamaui'tüsuaiax anistsüaie ai'pakhpuyiä, Noko'a, ökh'sitükkit; kitsauum'itsitappiisists isksünip'iau. 3 Ki, sat'sit, stsük'ix ai'sinakix istai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. 4 Ki Jesus isksünim'ests otüs'tapuauešts ki an'iu, kumauk'itsitatopuauais maka'pi ku'skēttsipöppuauešts? 5 Tsīm'a ksistšpa'pi, kök'ansi, kit sauum' itsitappiisistsisksünip'iau; ki kök'anisi, Nipuat' ki auökat'? 6 Ki köks'ksünisui Nin'a okku'yi iköts'ksünimests sauum'itsitappiisists annom' ksökkum (itüm'anistsüaie aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kitük'sin, koko'ai is'taput. 7 Ki itsipuaa' ki oko'ai itsitap'po. 8 Ki akai'tappiis otšinis'sax, skai'etükkiau, ki

a'tsimmimuaie Ap'istotokiuä annök' ikotsiu'ök matap'pix otümap'sinni. 9 Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie nün'nau, an'istau Matthew, itaupii'ina itai'ponitatopiaie, ki an'istsüaie Süppa'kit. Ki itsipuaa' ki pokio'attsüaie. 10 Ki ün'niisui Jesus otsitsüps'taupissi nap'ioyis, otau'yissi, sat'sit akai'tappiiau publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otüs'ksünimatsax. 11 Ki Pharisees otsinno'össax, itünis'tsiauaax otüskünimats'axaie. Kitsin'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? 12 Jesus otokh'tsiaie, an'istsüaax, anniks'isk matap'pix ikut'totoaxk matsimmüki tappi'uaax assokinakki, anniks'isk matap'pix ai'okhtokosixk kimmük'ittappiiau. 13 Is'tapuk, üs'ksünik manistap'ipi, nitökh'sitsip kīm'apiisinni, ki nimatökh'sitsipats ikit'stüksinni: tük'ka nimat'ütotopa nökö'ainiköttsosau mököm'otsitappix möks'isauaitsasau, sauum'itsitappix nimut'oto. 14 John otüs'ksünimatsax otsitüm'ittotaakax, ki an'iau, Tsanistapiu'ats nimutsauau'yipīnan nēštūnan ki Pharisees, ki kitüksünimatsax küttaisauuyi'axau? 15 Ki Jesus anistsüaax küttaukotau'yiesuaxau man'okkemiüök oko'ai istokos'ix, itsa'kiitawpissi man'okkemiüök? Ki annists'isk ksistsiku'ists ak'otoiau man'okkemiüök otai' akitotoawpistskaie, ki akotümsauau'yiau. 16 Kimatanipsosuaa makap'isokösists; annik' psak'sinik aksoksinikau ki saku'apīnikan aksistüpaipinikau. 17 Matap'pix matomaisüppasuyinimests mani'ists mīn'iokkeists ükautokeissuyinists, öks'kakümpinikau ük'autokeissuyinists, ki mīn'iokke ak'saikimsskau, ki aks'iksistsuyinasiau: Manin'iokkeists itsüppa'suyinimiau man'otokeissuyinists ki ai'aketöhsiau. 18 Otsakiaisitsip'sattosax annists'isk epo'awsists, tuksküm'ini eenakin'ai itoto'īnai ki a'tsimmimuaie, ki an'iu, Nitün'na ük'ainiu; puk'siput ki kotsis'i tsixen'is, ki aks'ipui tappiui. 19 Ki Jesus itsipuaa', ki itopokom'iauaie, ki otüskünimatsax mat'opokomiauaie. 20 Ki sat'sit ake'uä, au'atünikau üksauumawksaikimskau otok'tokossinni na'tsikoputtuyi stuyi'ists, itsip'paatsüaie, ki itsix'enimie opekakün'īmaniaie: 21 Tük'ka, is'tau, ksen'īmīniki opekakün'īmani, nītak'okuttotoko. 22 Ki Jesus ito'tükkau; ki otsinno'össaaie, itüni'u, Nitün'na, ökh'sitükkit, kitaumai'tüksinni kumut'okuttotoko. Ki ake'uä annik' itokut'totoau. 23 Ki Jesus otsitto'taiippiis eenakin'ai oko'ai, ki otsinno'össax au'yesix ki matap'pix eis'tsekīniau, 24 An'istsüaax, anis'tapauk, ake'kuūn matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'īmiauaie. 25 Ki otsis'tüpskoösx matap'pix, itsipim, ki ito'tsiaie, otsis'aie, ki ake'kuūn itsipuaa. 26 Ki otap'tstutsipi, annik' auöš'ik, motüs'ksünipaie. 27 Ki Jesus otsistüpaumatta'atossi, na'tokümi naps'tsax nün'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki an'iau, David okkui', Kīm'okīnan. 28 Ki otsitsipis'si nap'ioyis, naps'tsax itoto'yiauaie: ki Jesus an'istsüaax kikütai'maitsipuan nökö'okotünistutsis? An'istsüaie A, Nin'a. 29 Itüm'itsixeniuax oöps'puaaax, ki

itüni'u, kanïsto'maitsipuai, ünnianïstsï's'. 30 Ki itsikau'opiïi oõps'puauax: ki Jesus saiemiuax mõkstanï'stosax matap'pix. 31 Ki osto'auai, otsï's'tapusau ikõnai'tsïnnikoyiauax matap'pix annik'auõsïn'ik. 32 Ki otsüksax, sat'sit ito'tsïpiauaie küttaiai'puyiua sauum'itsistaaw pakto'kïnattsiauaie. 33 Ki sannm'itsistaaw otsai'pïksïstõssaie, küttaiai'puyinã itse'puyiu: ki kõnaitappix skai'etükkiau, ki an'iau, matsïkainip'ats Israel ïstauõsïn'im. 34 Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx otsïn'aimoauai itai'saipïksïstsiuax sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus itap'auauõkau kõnau'akapïoyïsts, ki inük'akapïoyïsts, ki itüs'ksïnïmatstokiu ota'toiapïoyimoauësts, ki ai'semokiu nin'naiisïnni ïstõkhs'itsïniksïnni, ki õk'kuttutsïmësts matap'pix otokõnai'oktokosuauests ki otokõnau'atünïkauësts. 36 Ki otsïnnõ'õssaie otappiisïn'na, kaiïm'iuaiie, tükka üs'tsïmsiu, aneto'manïstau'anetopïax emük'ikïnax saïits'tsïssi üsk'skümükiuã. 37 Itüman'ïstsiuax otüsk'sïnïmatsax, akauo'yi insïn'manïsts, ki ap'otükkïx unna'tosïmïau; 38 Atsïm'oïküttok ïnsïn'manïsts ïtsïn'nau mõk'itüpskoõsax otïnsïmmanïsts apotükkïx.

10 OTSIPUK'SÛPINNIKÕTÛSAX na'tsikoputtisiau otüsk'sïnïmatsax, ikotsiu'ax otüma'sïnni mõk'saipïksïstosauax sauum'itsistaax, ki mõk'õkuttutsïsuax amian'ïstokhtokõsïsts ki amian'ïstatünïkësts. 2 Na'tsikoputtisïkk itokõt'tsiuax otsïn'ikõsoauësts am'ostsiaukiësts; Matom'itappiu, Simon, mat'anïstau Peter, ki Andrew oskün: James, Zebedee okku'i ki John oskün; 3 Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annõk' publicanõk; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbaeus, mat'anïstau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annõk' aien'üpanïstsiuõkaie. 5 Annïks'ïsk natsïkoputtisïkk Jesus itokõt'tsiuax ki saiem'iuax ki an'ïstsiuax, Gentiles okso'auësts pinïtap'pok, ki Samaritans otakap'ïoyimoauësts pinüt'sïtsipik: 6 Ki Israel oko'au otomük'ikïnaumix ats'ax ïs'tapuk. 7 Ki auau'õkainoniki sem'okik, ki anik', spots'im ïtsïn'naiisïnni asttsiu'. 8 Ai'oktokosïx kut'tutokau, leperix ïssin'nomokau, enix'nïpua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipïksïstokau; Kitsïksist'okoko, ksïstoko'tükkik. 9 Gold ki silver ki brass pinitsüp'pitükkik kitsitai'süpopumatsoapuauësts, 10 Assua'ïtsïman pinots'ik aumatto'ainoainiki, pinots'ïkau na'tokaïsts spïks'ïskõsïsts, ki a'tsïkïsts, ki otoats'ïsts; ap'otükkïuã ak'otsïmaie otso'õsïn. 11 Annik' akap'ïoyïsk kitai'akitsïpipika süppo'õttsetsatsïk annok' oks'apsïuok; ki annim' stau'pik kitsauomai'sükskïtsïssuai. 12 Ki pim'ïnnoainiki nap'ïoyï's, ksematsïm'attok. 13 Ki õkhs'ïssi nap'ïoyï's ünnianïstsi'tos kitsïn'nüstseisuauësts; ki sauõkhs'ïssi ünnianïstsska'atok kitsïn'nüstseisuauësts. 14 Ki annõk' kiküt'tautokõk, ki küt'tauotsïmikõk kitse'poawsïsts, süskïtsïm'ïnnoainiki annik' akap'ïoyïsk sostsïk'asattok. 15 Kitau'münïstopuau

akõk'itsïmaïksïstsïkuïk Sodom ki Gomorra ak'skïtstom annik' akap'ïoyïsk. 16 Sat'sïk emük'ikïnax mïs'tüpskoawkiapi'six neto'yik kanïstsï's'tüpskopuau: mõkõk'ik manïstsokõkïpi pitse'ksïnax, ki ikkïnaps'ik manïstïk'kïnapspi kükku'ix, 17 Ki üsk's'kümokau matap'pix; kitakaumüts'kaukoau akõk'itsïmani, ki otatoi'apïoyimoauësts kitakitai'pstüstsïtsipïs'okoau; 18 Kïn'n'ax ki omüx'ïnax kitakittüpp'ïokoai, nësto'a kumut'aiakaitüppiokoi, kõkkite'nüpanïstosau ki Gentiles. 19 Ki aumüts'kaukünnoinainiki pinstak kõkünüstse'puyïsuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. 20 Kimats'epuyïpuau, Kïn'oua osta'aw ksësto'au itsïpstai'puyiu. 21 Ki umu'pappiipi akumüts'kaiuaie umu'pappiipi mõks'eïnsi, ki nïn' a akumüts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenüpanïstaiu un'ouax ki oksïs'toauax mõks'enitõsauax. 22 Ki kõnai' tappix kumut'akaukïmokoaiu nësto'i; ki annõk' eïkak'ïmauõk umuts'ïpaitappiiaspi akitsïkõmotse'pïuaie. 23 Kïm'atsïstototsenoainiki tuks'kai akap'ïoyï's, mïs'tüpsokskasïk stsïk'i: kitau'münïstopuau kimatakõkõnitopuau Israel ïstokõnau'akapïoyïsts otsauomai'akotosi Nïn'au okku'i. 24 Üsk'sïnïmats'au matskïtsïmiu'ats otüsk'sïnïmats'tokuia, ki apotük'kiuã matskïtsïmiu'ats otsïn'aim. 25 Õkh'siu üsk'sïnïmats'au mõketüm'anïstsau otüsk'sïnïmats'tokuia, ki apotük'kiuã mõketüm'anïstsau otsïn'aim. Anïstsïn'nikõttüsuaie nap'ïoyï's otsïn'aim Beelzebub, ak'staianïstsïnnikõttaiau itsïpstaupïkk oko'ai? 26 Pin stün'nokau; matsekipats akstaisaiipasokïmmïs; matsïtsïksï's'pats ak'staïsaïksïnnïs. 27 Kïtse'itsïnikopuai ski'natsii matai'itsïnikok ksïstsïku'inatsii: ki kitai'okhtsipuai kotokhïs'suai, sem'ik spots' im nap'ïoyïsts. 28 Ki pinstün'nokau annïks'ïsk akenïtomïkk mostüm', ki sta'aw matokotsenïtsïu'ats: stün'nok annõk' i kots'enïts iuõkax mostüm' ki staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokümix sïstsïx küttoamütaiponitau'atsax nitsipün'asaini? Ki tuks'kümm matakittotstsiu'ats ksõk'kum sauüs'ksïnoüssi Kïn'oua. 30 Kitoku'yikïnsïsts ikõnüks'topiau. 31 Piniko'puk; kitots'ïtskükaïxkïmïmïpuau akaiëm'ix sïstsïx'. 32 Annõk'äie'nüpanïstsiuõk matap'ii nësto'i, osto'i nïtaks'enüpanïstau nïn'ã spots'im. 33 Annõk' nït'saietokõk matap'pïuõk, osto'i nïtak'saietou nïn'a spots' im. 34 Pinstak nimut'oto ïnnüst'sïnni nõkïtsït'apïxïsi ksõk'kum: nimat'otopa nõkïtsït'apïxïsi ïnnüst'sïnni, innu'stoan nimut'oto (nõkïtsït'apïksïstos ksõk'kum). 35 Nimut'oto nïn'au ki un'ni mõk'itsïpotsïstsïmmotseïsau, ki otün'ni ki oksïs'tsi, ki äum'si ki maawks'i mõkïtsïpotsïstsïmmotseïsau. 36 Ki nïn'au aks'ikatümïmmiuax otopokau'pimix annïks'ïsk matap'pïkk oko'ai itsïpsts' taupïkk. 37 Annõk' aiïs'tüpükõmïmmiuõk un'ni nësto'i nïmatokotsinanük'ats: ki annõk' aiïstüpükõmïmmiuõk oku'yi ki otün'ni nësto'i nïmatokotsinanük'ats. 38 Ki annõk' sauots'ïssi otaiïnan'i sauopokiuo'osi

něsto'ă, nimatokotsinanük'ats. 39 Annök' ikon'ïmök opai'tappiisinni, ak'atstomaie; annök' at'stomök opai'tappiisinni, něsto'ï itat'stomaie, ai'akokonimaie. 40 Annök' kïto'tokök nito'tok; ki annök' nito'tokök ito'toyeuaiie annök' nitse'tokükök. 41 Annök' ito'toyeuök prophet otsiprophetisaie otak'okuyïssi prophet osa'kinosïnniaie; ki annök' ito'toyeuök moköm'otsitappiua otokömotsitappiisaie, otak'okuyïssi moköm'otsitappiua osa'kinosïnniaie. 42 Ki annök' ai'akutükkuuiuök sto'kïmi tuks'kümi anniks'ïsk inuks'tsïmïxk otüs'ksïnimatsössaie, kitau'münïstopuau matakatstom'ats osa'kinosïnniaie.

11 Ki un'niniitsiu otai'ksïstanïstössax na'tsikoputsix otüsksïnimats'ax itsïstüpa'atomaie möküksïnimatstoksi ki mökatsïm'semöksi ot'akapioyimoauësts. 2 Annök' John itsipsts'taupïssi itai'okïakiopi otokh'tsïšests Christ oiapïstutsipsts'äie, itoköt'tsiuax na'tokümix otüsksïnimats'ax, 3 Ki an'ïstsiuaie, kikütami'pa annök' aiakoto'ök, ki nökö'apsümmösïnan noke'tsïmi? 4 Jesus an'ïstsiuax, mïš'tapuk, matan'ïstïnnomok John annïsts'ïsk kïtokh'tsipuauëstsk ki kïtüs'satsipuauëstsk: 5 Naps'tsïx üs'süpiu, üs'tsekaiïx iköm'otauauökaiu, leperix ïssin'aiu, küttaiai'okhtsïmix ai'okhtsïmiau, enix' aiupuau'iau ki kïm'atapsix atsïmsem'aiu ökh's'itsïniksïnni. 6 Ki atsïm'siu annök' küttaï'titstksïmskükiuök něsto'i. 7 Ki otsïš'tapusax, Jesus otaumütüpaiïstïnnikoösauiie akai'tappix John, Tsaïstappiua kumutsitappopuai ksïš'tapsksökkum kök'satsipuai? Küttaïtsip'a apai' sopu'yi itau'ütöpäpokaiiu? 8 Ki tsaïstappiua kumut'sitappopuai kök'satsipuai? Küttaïtsip'a nïn'naii ikïkïn'ïstotosiu? Annïks'ïsk ikïkïn'ïstotosïxk itot'okoyiau Omüx'ïnax oko'auësts. 9 Ki tsaïstappiua kumut'sitappopuai kök'satsipuai? Küttaïtsip'a prophet? A, kitan'ïstopuau skïtsïm'iuaiie prophet. 10 Annök' sïnau', sat'sit, nitse'tomotoküttau nito'tokatatsïsau kostoksïs', ki ake'tomsokapapïstutsimaie koksoku'i. 11 Kitau'münïstopuau annïks'ïsk itsïpokai'ïmmokïxk akex, mats'itsitsïpa ökö'skïtsïmiaie John Baptist: ki annök' inüks'tsïmök spots' im ïstïn'naiisïnni ai'skïtsïmiuaie. 12 John Baptist ïstïksïs'tsïkuïsts, puk'süpïksïstsïkuïsts spots'im ïstïn'naiisïnni itüs'k'ot tuitsïpiu, ki üskotui'tsipïmix itüs'k'otuitsïpiu. 13 Konai'prophetix ki ökök'itsïmani aie'nüpanïstomiauests otsauomo'tosi John. 14 Ki mak'otsïmenoainiki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. 15 Annök' itokh'iuök mökö'okhtsïmsi ünänïststokh'tsïš. 16 Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiisïnök manïstïn'naiïpuaiu? Netoinitsi'au pokax annim' itawk'pumaauwipim itau'pix ki ai'sïtsïpsattsïau otük'auauax, 17 Ki an'ïstsiuax, kitsik'üttomopïnan ki kimat'spiipuau; kitau'yïmopïnan ki kimau'kaiïsuauësts kimatakïpuauëstsau. 18 John oto'tosïni matauyiu'ats ki mataisïmiu'ats,

ki an'ïop pakh'tokïnatsiu sauum'itsistaaw. 19 Nïn'au okku'i oto'tosi, au'yiu ki ai'sïmiu, ki an'ïop, süm'mïs, aïstoks'oyiu ki aïstok'sïmiu, publicanix ki sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mökök'sïnni o'kosïx oto'kömotsïstutokaie. 20 Itau'mütüpsïtsïpsattomësts akap'ioyïsts annim' otsït'apïstutsipïsts ot'apïstutüksïsts otsauomai'sauaitsïtüsax. 21 Kitak'oksïnip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksïnip maka'pi Bethsaida! Nïtsït' tsipstsapïstutsipïsts kitakap'ioyimoauësts nïtsïtsïpsapïstutüksïtiau Tyre ki Sidon ïstak'apïoyïsts is'taisümmutuksïtiauopïau ïksïm'matükkiaipïstïsts ki makh'skïtsïsts, 22 Ki kitan'ïstopuau Okök'itsïmani ïstïksïs'tsïkui manïstaksïksïsts'papsipi ksësto'a, aks'ïksïstspapiu Tyre ki Sidon. 23 Ki ksësto'a Capernaum, kitspïn'noko spots'im, hades kitaks'ïnnïssïmoko; omük'apotüksïsts kitakap'ioyim itap'ïstutsïpiu ittsïpsapïstutükkiopïau Sodom, ïš'taisakïaitatsïopi. (Hadës g86) 24 Ki kitan'ïstopuau, Okök'itsïmani ïstïksïs'tsïkui manïstaksïksïsts'papsipi ksësto'au, aks'ïksïstspapiu Sodom. 25 Annik' Jesus an'iu, nitökh'sitükki nïn'a, spots'im ki ksök'kum ïstïn'aimi, kitai'ksïstattokiauests annïsts'ïsk mokok'ietappix ki kitaipaso'kïnomoaiu inük'sïpokax. 26 Ünñianïsts'it Nïn'a; manïstök'h'sipi kïtsitsi'tan. 27 Nïn'a otokönai'naništs nitokok: ki matsitsïpa ïksïnnu'yuaie okku'iaie Nïn'a nits'ksïnnuyuaie; matsitsïpa ïksïnnu'yuaie Un'ni, okku'i nits'ksïnnuyuaie, ki annök' ïksïnimats'stoköttseuök Un'ni. 28 Puksïpa'akik könai'ikapotükïx ki ikönüs'soksïstïsx, ki kitak'okotopuau ïssïk'sïstïkosïnni. 29 Nokhkïn'ni kïn'attok, ki ïksïno'kik; nïtsïk'kïnapsi nimat'omükimusza; ki kitak'okonipuau ku'skëttsïpöppuauësts ïstïk'sïstïkosïnni. 30 Nokhkïn'ni ksïsts'papiu, ki nitopa'tüksïn sök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Issïk'opiïksïstsïkui itsïšüp-poka'atomësts napaiënnïssïmmanïsts; ki otüsksïnimats'ax au'notsïax, ki aiin'asïst aumütüp'otsïmiax ki itaumütüp'ioattomiax. 2 Ki Pharisees otsïnnö'össauax, anïstsiuaie, süm'mïsau kitüsksïnimatsax mat'ökhsïu otap'ïstutsipuauësts annök' ïssïk'opiïksïstsïkuik. 3 Ki anïš'tsiuax kikütanïstopuau'ats David otap'ïstutsïpi otau'notssi ki otopokom'ix; 4 Manïst'sïpipi Ap'ïstotokuia öko'ai, manïstau'atpïau otsitau'pipi ïstske'tani annik' küt'taökhsïk möks'auattosi ki otopokom'ix möks'auattosaxaie, ki kak'ökhsïu natoi'apiekuax möksauattosauaie? 5 Ki kikütanïstopuau'ats ökök'itsïmani natoi'apiekuax manïstap'otükkipïau ïssïk'opiïksïstsïkui otsitsïps'taupïsau omük'atoïapioyïs kimatsïkïu'ats. 6 Ki kitan'ïstopuau annom' ittsïu' tuks'küm ki skït'stom omük'atoïapioyïs. 7 Ki kitsksïni'topi manïstap'ipi nitak'ök'h-sitsïp kïm'apiisïnni, ki nimatakökhsïtsïpats ïkït'stüksïnni, kïš'taisauotui'mauopïau küt-

tautuitiiaixk. **8** Nin'a okku'i itsin'auattominaai issik'opiaksistsikii. **9** Ota'atsistapusi, otatoi'apioyimoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nin'au itsips'taupinaai, ki otsis'i ipo'kottisiaie. Ki aisuppo'otsesattsuaie, Kütai'ökhsiuats issk'opiaksistsikuists ök'okuttotoösi? Möks'enüpanistüssauaie. **11** Ki an'istsiuax, Ün'nats nin'au kitopokittappi'immoau maksinan'si tuks'kümi emük'ikina, itsüp'popiissaie atün'iaksin issik'opiaksistsikui, Küttomai'akstaisautuyiuatsaie? **12** Nín'au küttomai'skistsimutats emük'ikina? Ün'nikaie iköh'siu mök'ökhsapistutüksi issik'opiaksistsikuists. **13** Itüman'istsiuaiie nin'au, Sauksikins'tsiakit. Ki itsauksikins'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiuaiie otat'otsisi. **14** I tümit'süksiau Pharisees, ki ikönau'kök-itsimattsisuaie manistaks'enitawpiauie. **15** Ki Jesus otsksinssaie, itsistapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie, ki ikönau'kuttutuyiuax; **16** Ki sokap'anistsiuax mökstaaiitsinnikoösax'aie: **17** Möks'enüpanistosiasias otan'ipi, ki an'iu, **18** Süm'mok, nitap'otomok, annök' nimit'niniwattauök; nitük'omimmau, nu'skëttsipöppi nitut'ökhsimmau: nitakitsipotoai'inaai nitsista'awi ki akanis'tsinmomoyiuax Gentiles okök'itsimani. **19** Mataketskau'ats mataksoksipüppisüm'ats; mat'akitstsipa matap'pi mök'okhtsisaie otse'poawsists moksoku'ists. **20** Apai' otük'itsissi mataksinükui'ats: flax setsis'si matakütsim'atsaie otsauomai'tüpskisaie okök'itsimani mök'it'skistsstani. **21** Ki otsin'ikösim Gentiles ak'aumaitsimiau. **22** Tüks'kümi ito'tspitotau pakhts'istümmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuaiie, ki naps'tsiua it'süppi ki küttaip'puyiua itse'puyiu. **23** Ki könai'tappix it'skaietükkiu ki aniau kütamiu'ats David okkui? **24** Pharisees otokh'tsimsau, an'iau, Am'o nin'au, matomaisaipiksistsiu'atsax Sauum'itsiStaawx, Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimeoai, umutai'saipikistsotpiax **25** Ki Jesus isksinnu'yiuax otüs'tapiax ki an'istsiuax, Nín'naiisinni ai'aketotoki ak'eitsinikui; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau matakspuitsuats: **26** Sauum'itsitappiuaä satüp'nikistsussi Sauum'itsitappiuaä, aiaketsistotosiu; ki otsin'naissinni kütto maksipuitsiu'atsaie? **27** Satüp'iksistainikiau Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimut'satüpikistsiaiau, Tükka'ko'kosix itsatüpikistsiu'atsax? Ün'nikaie osto'auai kitak'okökistsimukoau. **28** Ki Satüp'iksistainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokiuä otsista'awmi nimut'satüpikistsiaiau Apistotokiuä otsin'aiisinni kito'taakoai'ini. **29** Misköpin'ai oko'ai Tsa'akanistokotsipim'atsaie, mök'itauksistutsisaie ope'kanistsaie, saoutüm'iskspistutsisaie misköpin'ai? Ki ak'otümokstutsismaie oko'ai. **30** Annök' niküt'taispiimmokök, niköttum'a: annök' niküttaupokomoaw'iakimauök auanit'apiksistükkiu. **31** Ün'nikaie kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni ki amian'istitüpsauokömotse'poawsists Apistotokiuä akitsksinoaiu matap'pi;

ki annök' akitüpsauokömotsepuuyiök Atsim'istaaw matakitsksinoau'ats. **32** Annök' itüp'sauokömotsepuuyiök Nin'au Okku'i ak'itsksinoau, ki annök' itüpsauokömotsepuuyiök Atsim'istaaw mat'akitsksinoau'ats annom' ksök'kum ki aie'nissi otsis'tüpiupitappiisinni, mat'akitsksinoauats. (aiön q165) **33** Ökhs'apistutos mistis's, mök'ökhsinasiii: ki makap'istutos mistis mök'okapinasii: mistis's' isksino'au otsin'assinni. **34** Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tsa'a kitakokotünistse'poattopuau'atsaii ök'h'sists? Manista'kauoopi u'skëttsipöppi, maoi' itai'puyiu. **35** Ökhsin'auä manista'kauoopi ök'h'si u'skëttsipöppi sau'otsimësts ök'h'siusts; Sauumitsin'nauä manista'kauoopi maka'pi u'skëttsipöppi sau'otsimësts makap'ists. **36** Ki Kitan'istopuau Könai'ksistapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix aksenüp'anistomiauests Okök'itsimani istiksist'stikui: **37** Kitse'poawsists kitakokömotstappiets'okoaiu ki kitse'poawsists kitak'saietokoaiu. **38** Stsik ix Sinak'ix ki Pharisees noküt'anistsiuaiie ki an'iau, Nin'a nökökapinän itots'tsipi ksësto'a. **39** Ki noküt'anistsiuax osauum'itsitappiisinna ki otau'ökotaitappiisinna itok'apsatsimiau; ki mat'akitstsipa ak'okotawpiau. Tuks'kai ak'okotapiau Jonas prophet. **40** Manists'itau'pisaie Jonas mammi' o'koanniaie nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists; ünniak'anistsitapuiuaie Nínau Okku'i ksök'kum u'skëttsipöppi nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists. **41** Nineveh istin'ax, akopoksipapomiauax o'tappiisinna istots'tsissi Okök'itsimani ki akitsautütsepuuyiopiau; aisauai'tsitaiu otatsim'semössax Jonas; ki sat'sit, annök' skitsim'iuök Jonas annom' itau'piu. **42** Amskap'iksökkuu istin'nauake akopoksipapomiauaie o'tappiisinna istots'tsissi okök'itsimani, ki akitsautütsepuuyiopiau: umuk'itsipi ksök'kui ito'to mökitokhtsissi Solomon otokök'siniaie; ki annök' skitsim'iuök Solomon annom' itau'piu. **43** Sauum'itsistaaw otsai'piksistüssi nin'au, ikitksök'kuyim itap'auauökau issik'opissinni itap'satsim ki matokonim'atsaie. **44** Itümau'anui nitak'ätsko noko'ai numut'süx; ki oto'si ikon'im nam'itaitsiu, namokh'ipaie, ki a'natsistutsipaie. **45** Ki itüm'itappo ki mat'tuyiuax ikit'sikümiak sta'awx, itsis'tüpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisinni eikis'tüpokapiuaie ototom'itappiisinni. Neto'i ak'anistsiuaiie ot'okapitappiisinna. **46** Otsa'kiaisitsipstattsax matap'pix, Sat'sit, Oksis'tsi, ki omu'pappiipix säuauts'im itai'puyiax, ai'puñümüiau mök'sitsipstattsäuaie. **47** Tuks'kümi an'istsiuaiie, Sat'sit, Kiksist'a ki kumu'pappiipix sauauts'im itai'puyiau, ki ai'puñümüiau köksiisipsaiisau. **48** Ki anni'isk otan'ikisk, an'istsiuaiie, Tükka' niksist'a? Tükka' numu'pappiipix? **49** Ki itas'kotuyiuax otsis' otüs'ksinimatsax ki an'iu Süm'mokau niksist'si ki numu'pappiipix! **50** Annök' ai'aksistutsimökni Spots'

im otsitsi'tani aie, osto'i numu'päppiipa, neskün', nit'akem, ki niksís'ta.

13 ETO'IK ksistsiku'ik Jesus it süks' ki tsím nap'ioyís, ki omük'sikími íssoots'i itakau' piu. 2 Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasís itsítsüppo'piu, ki itakau'piu; ki isto'tuitap-piix ikón'itússuipuyiaiu íssoots'í. 3 Ki an'ístsiuax akauo'iau parables ki an'iu, Sat'sit, aisüppipum'auä itui'süppipummau: 4 Ki otai'süppipummössi, moksoku'yi stsík'ísts itsín'níssiésts, ki paiu'tax itotoiax'ésts ki itau'attomiaxésts. 5 Stsik'ísts okotoksskui itsín'níssiésts otsíts'inúxksókkuaSpi; ki otsai'spixksókkuaSpi itsík'kümsúskiiau: 6 Oto'tümísköpsi natos'í, itse'tsínisiau; ki otsau'okótseksau itopo'kóttisiau. 7 Stsik'ísts itsín'níssiiau ksíssi'ix: ki ksíssi'ix itsúskiiau ki oto'satsiiauax: 8 Stsik'ísts ökh'skókkui itsín'níssiiau, kiitsín'asiau, stsík'ísts kepíp'pui, stsík'ísts nai'íppui stsík'ísts niíp'pui. 9 Annök' ito'kiuök, ünánístokh'tsím. 10 Ki; úsksnímats'ax ito'toyiauaie, ki an'ístsiauaie, Kumauk'sítsípsattaiíksixau parables? 11 Noküt'anístsiuax, kitokokoau kók'itsksníiisuai spots'im itsín'naiisínni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau. 12 Annök' nan'naniuök, ak'okotauaie, ki akakai'naniu; annök kúttainan'íiuök, otsinanattopi ak'otsipaie. 13 Ün'nikaie numut'ünistsítsípsattaiiau parables, íssüppís'au möksta'apsau; ökh'tsímSau möksta'u'okhtsímSau, möksta'íksínisau. 14 Aien'üpanístom'ésts Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksínipa; ki süppi'niki kitakúts'api, ki kimat'aksínipa: 15 Am'o o'tappiisínna u'skéttsipöppísts mi'ésts, ki okhtok'ouésts matomaipumokhtsímui'axau, ki ödps'puauax naps'tsiiax; möksta'apsax moöps'pix, möksta'okhtsímSésts mokhtok'ísts, möksta'u'okhtsímSésts mu' skéttsipöppísts, mökstaísaui'tsitasau, nok'staukuttuawasau. 16 Atsím'siau koöps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'ísts, ai'okhtsímiau. 17 Kit au'múnístopuau, akaiém'ix prophetix ki mokóm'otsitappix ai'puñümiau mök'satsísauésts annists'isk kitai'nipuaúistsk ki matsiñim'axauésts; ki mök'okhtsísauésts annists'isk kitai'okhtsipuaúistsk, ki matokhtsím'axauésts. 18 Okhtok ai'süppipummauä parable. 19 Ma tap' pi okhtsís'si nín'naiisínni itse'poawsín, ki sauo'kómotokhtsísSi, itüm'ipuksipu Sauum'itsitappiüä ki ito'kasattomaie annök' itsüp'ípumattopik u'skéttsipöppi. Annök'auk mat'símaie ítsüppipum'ani moksoku'í. 20 Annök' mat'símök ítsüppipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsímui epo'awsínu, ki otse'tametúksínni mat'símaie; 21 Mat'auútsitsísipa kók'seksi, ki matakisúmsu'ats; ikikín'etuksínni ki úksisítutük'sínni otos'au, atsim'epoawsínni ün'nikaie ito'toiau, ísts'kímskúku. 22 Annök' mat'símök ítsüppipum'ani ksíssi'ix, ai'okhtsímui atsim'epoawsín; ki annök' pai'tappiisínni ístap'aitsitani, ki spikís'sists ito'satstomiauaie atsim'epoawsínni, ki matsinasu'ats. (aiön g165) 23 Annök'

mat'símök ítsüppipum'ani ökh'skókkui, ai'okhtsímui Atsím'epoawsínni, ki mokóm'otokhtsímaie; ki itsín'asiu, stsikix, kepíp'puyi, stsík'ix nai'íppuyi, stsík'ix niip'puyi. 24 Stsik'í parable an'ístsiuax, ki an'iu, Spots'im'ístsinnaiisínni netum'anístsiu Nín'au, annök' ai'süppipumauök ökh'sisüppipum'ani otsín'símman; 25 otai'okasax otap'automokix, okatum'í ito'toyiauaie, ki ökh'sisüppipumani ipa'soksüp'ípumau makap'süppipumani, ki itsís'tapu. 26 Ki otsüs'kíssi mattuyís, ki otsín'assi, itüm'ín'akuo makap'süppipumani. 27 Ki Nín'au otapautomokix otsín'taakax ki an'ístsiauaie, Nín'a, Kiküt'taiñsímattop'a ökh'sisüppipumani kítsínsímman? Tsema ito'to makap'süppipumani? 28 An'ístsiuax, Katum'a otap'ístntúksínaie. Ap'automokix otan'ikax kiküt'ökhsítúkkipa nök'ittotosínan nök'sauotsísínaniau? 29 Ki an'iu, Sa; sauau'tsímínoainikiau, makap'süppipumani, kókskaküm'sanotsipnaii ökh'sisüppipumani. 30 Unnianíst'súksísan mök'ítotosi pokiak'sínni: Ki pokiak'sínni oto'si, nitak'otúmanistaiau ai'pokiakix, matom'omoipotokan makap'süppipumani, ki ís'ksipikan kók'ksíetsínsissuaiau; ki ístüp'omoipotokan napaién'ínsímman nitapaién'iokoai. 31 Stsik'í parable an'ístsiuax, ki an'iu, Spots' im itsín'naiisínni netüm'anístsiu mustard ítsín'símman, annik' mat'símök nínau, ki ai'süppipumau otsín'símman; 32 Itsís'tüpskaiinükotsiuaie kónai'ínsímmanísts; ki sús'kiíssi, itsís'tüpomúkkuiiu insím'mansts, ki itsís'tsísasiu, ki paiu'tax itotoiaiu ki itoko'attomiax ísto'kúniksísts. 33 Stsik'í parable an'ístsiuax; Spots' im ítsín'naiisínni nitüm'anístsin itai'kopütstaupi, annik' mat'símök ake'u, ki kaias'attom niuks' kúmi omük'okosix, napaién itui'tsiaiu, ki ikónai'kopütstopiau. 34 Am'ostsk Jesus ikónai'sítsípsattsiuásts matap'pix parables itai'sítsípsattsiu; ki saumaí'sítsípsíssi parable matomaisítsípsattsiuatsax: 35 Möksenüp'anístossi Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksípa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'ístsk ksök'kumä saumap'ástotaoawi. 36 Ki Jesus aiís'tüpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sípim nap'ioyis: ki otúsksnímats ax otsitota'akax, ki an'iau noksksním'atsokínan parable makap'itaisüppipumaupi ínsím'man. 37 Noküt'anístsiuax, Annök' itai'süppipumauök ökh'si ínsímmani Nín'au okku'yi am'íni; 38 Insím'man konai'tappiua; ökh'si ínsímmani, nín'naiisínni isto'kos'ix; ki makap'íinsímmani, Sauum'itsitappiüä o'kosix; 39 Katum'a annök' ai'süppipumattomésts, Sauum'itsitappiüä itamiu; pokiak'sínni kókkum aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsim'otokatatsísau, (aiön g165) 40 Manísts'aumoipitúkkipiau makap'ínsímmanísts ki maníste'tsíníspiau; ak'üníststsiu aiksiuo'si annom' ksök'kum. (aiön g165) 41 Nín'au okku'í aks'ístüpskuyiuax otatsím'otokatatsix, ki ak'omoipotsímiauésts ikónau'kapiísts ki anniks'isk matap'pix, sauum'itsitappiua ak'omoipotoyiuax; 42 Ki

akitsipst'apiksistsiauax omüx'tsi; annim' ak'itstsiu a sain'sinni, ki satse'kĭnani. **43** Mokõm'otsitappix akotümik'kūnasuyeau, manistsik'kūnasuyipi nato' si, un'ouuai otsin'naiisinni, akotsik' kūnasuyiauaie. Annõk' itokh'iuõk ūnanistokh'tsims. **44** Stsiki, Spots'im istsin'naiisinni nitum'anistsiu treasure kaias'attomaie insim'man; kon'issi nin'au, mat'aikasattomaie, ki otsetam'etüksinni itsis'tapu ki ipum'atopiests otokõnai'nanists, ki ipum'attomaie annik' insim'manik. **45** Stsik'i, Spotsim istsin'naiisinni nitum'anistsiu awkh'pumapiekuun otap'summõssi õkh'six pearls: **46** Kon'issi tuks'kūmi pearl akai'ixkĩmasiu, itsis'tapu, ki ipum'atopiests otokõnai'nanists ki ipum'attau. **47** Stsik'i, spots' im istsin'naiisinni nitum'anisttsiu itau'mikaupi, annõk' itsuia'pĩximõkaie omük'sikĩmi, ki itomian'istomoiptũkkũ: **48** Itui'tsĩaie, itopĩts'ũsskõpattomĩauaie išsoots'i, ki ito'piiiau, ki õkh'six itaisũppitsi'iau įskix; ki makaps'ix istsis'tapiksistsĩiau. **49** Ak'otũmanistsiu aiksiuos'ĩ skõk'kum: atsim'otokatatsix ak'sipuksũpsũxiau, ki akai'aketaipiksistsĩiau Sauum'itsitappix ki mokõm'otsitappix; (aiõn g165) **50** Ki akitsipst'apiksistsĩiau (sauum'itsitappix) omüx'tsii; annim' ak'itstsiu a saĩn'sinni ki satse'kĭnani. **51** Jesus an'įstsiuax kikai'okhtsimipuaustsau annists'isk? An'įstsiuaie, A, nin'an. **52** Itũm' anistsiuax Annõk' ai'sĩnakiuõk ūksĩnimats'au spots'im istsin'naiisinni, nitum'anisttsiu nin'au, iko'yiuõk, sauauts'ĩmests treasure manists' ki ūk'aists. **53** Ki itũnists'tsiu, Jesus otaĩsiu'attosests annists'isk parables, itsĩstũpa'atomaie. **54** Ki otsito'tosi otau'ĩtauõsĩni otat'oiapioiyimoai itsipst'ũksĩnimatsiuax, ki ek'skaietũkkũ, ki, an'iau, Tse'ma itotsĩm'atsests am'ok mokõk'sĩnik, ki am'ostsk ot'omũkapĩstutũksists? **55** Kũttomai'sauamĩu'ats ai'satsakĩuã okku'ĩ? Kũttomaisauainikõtsiu'ats Oksĩsts, Mary? Ki omu'pappĩpĩx kũttomaisauainikõtsiu'atsax James, ki Joses, ki Simõn, ki Judas? **56** Ki ot'akemix okũttomaisaiokõnopokomok'atsax? Am'o Nĩn'au, Tse'ma itotsĩm'atsests annists'įsk? **57** Ki its'ĩsskĩmskũkĩau osto'ĩ. Ki Jesus an'įstsiuax, prophet itũs'tsakõttau, sauomai'tapposiests otau'õsĩni ki otauũt'okoai. **58** Otsauomai'tuksuai ūn'nikaie itsauomapĩstutũkkũ annim' akatio'yiests ūkkũk'umapotũksists.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsim'attomests Jesus otap'įstutsipists, **2** Ki an'įstsiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sĩnni mat'sipuu; ūn'nikaie ūkkũk'umapotũksists itap'įtustsimests. **3** Herod ūkai'eĩniauaie John, ki aĩs'ksipĩstsiuaie, ki itsok'iauaie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'ĩnaai. **4** Tũk'ka John an'įstsiuaie matõkhsiu'ats kõk'otoõssi. **5** Ki otai'aksenitossaaie, stun'nuyiuax matap' pix, tũk'ka įskĩnnu'yiuaxuaie prophet. **6** Ki otai'totstĩssi Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otũn'ni itũt'sikipiu, ki itsũp'įstutuyiauaie Herod. **7** Itsiksĩs'toatsiuaie

atoũn'įssĩnni mõk'ittokotossaaie otan'įstopiaie. **8** Ki oksĩs'tsi otsis'tok, ki an'iu, John Baptist otokõn' įstũp'potoat omük'okos ki annom' įstoko'kit. **9** Ki omüx'ina itsik'oketũkkũ: ki otũtoanis'si ki otopokau'yemix, ūn'nikaie itani'u mõk'okotõsaaie. **10** Ki itũp'skõkiu, ki itsi'kawkokĩtsiuaie John itsĩpsts'okiawpiaie. **11** Ki otokõn'itsipuk'sipĩppotopaie, omük'okos itsũp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuũn: ki ito'tsĩppotuyiauaie oksĩs'tsi. **12** Ki otũs'ksĩnimatsax itoto'iau ki mat'sĩmiau Jestum' i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiu ki itũnĩs'tsiu Jesus. **13** Jesus otokh'tsĩmsi, itsĩs'tũpaatomaie akli'iosatsis itsui'akhiosiu, ki ksĩs'tapsksõkkum itũpanĩstappo'aie: ki matap'pix otokh'tsĩsiau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauests sũx'iau. **14** Ki Jesus itopĩtsĩssa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix, ki kaiĩm'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. **15** Ki otai'įstũkkõpsi, otũs'ksĩnimatsax otsitota'akax, ki an'įstsiuaie, annom' ksĩs'tapsksõkkumasiu, ki au'mũtũputũkkũ; o'tappiĩsĩna ūnnĩstũps'skos, mõk'ittapposi akap'ioyists, mõk'opumattosi aau'õsĩn. **16** Ki Jesus an'įstsiuax, matokuiĩstapu'iauats; kotok' mõks'auattopiau. **17** Ki an'įstsiuaie, annom' nĩtsinan'anists nĩsĩttu'yi ke'tanists ki na'tokũmi mammix'. **18** An'iu, puk'sipĩppotokikau. **19** Ki an'įstsiuax kõnai'tappix mõk'opasax mattu'yikui; ki mat'sĩmests nĩsĩttu'yists ke'tanists ki na'tokũmi mam mix', ki, otpspĩp'si itatsĩm'etsĩmests, ki itau'minotsĩmests; ki ikotsiu'ax otũs'ksĩnimatsax ke'tanists, ki otũs'ksĩnimatsax ikotsiu'asts o'tappiĩsĩna. **20** Ki ikõnau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'sĩmests iau pi'nikests itstsi'įsts na'tsikoputtuyi įksĩmattũk'įssokaiĩsts. **21** Ki aiiniks'įsk au'yixk nĩsĩtsi' omük'sikepĩppix nin'ax, ki akex, ki pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otũs'ksĩnĩnatsax mõkĩt'sũppopĩsax akh'iosatsis, mõkotom'apũmmosax, otsakiaĩs'tũpskoõsaaie tappiĩsĩn'na. **23** Ki otsis'tũpskoõsax otappiĩsĩn'nã, itsitamĩsso' nitum'mo mõkatsimoiikasi; ki otau'tũkkusi itsĩttau'pau. **24** Ki akli'iosatsis ai'itũtsĩkioo, ki ipawkh'paikĩmskwp: tũk'ka, umut'totsũppoi. **25** Ki nĩssoo'yi įskska'tũksĩnni koku'yi Jesus itsĩtappo'ax, omük'sikĩmi itokh'itauauõkau. **26** Ki otũs'ksĩnimatsax otsĩnno'ossaaie umuttokhitauau'okani omük'sikĩmi, ap'aĩtsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. **27** Ki Jesus kaiĩp'sĩtsĩpsatsiuax, ki an'iu, õkh'sitũkkik; nitam'ĩ; Piniko'puk. **28** Ki Peter nokũt'anistsiuaie, Nin'a kũm'ãmieniki ani'kit ksõsto'a nõk'itotosi nõk'itsitũpauauõkasi omük'sikĩmi. **29** Ki an'iu, Puk'siput. Ki Peter oĩnĩsa'atossi akh'iosatsis, itokh'itauauõkau omük'sikĩmi mõk'ittapposi Jesus. **30** Ki otsĩnĩs'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumũtũp'sũppopiisi omük'sikĩmi ita'sainiepuyiu, ki au'aniu Nin'a, Kõmotse'piokit. **31** Ki Jesus itũp'sauksikĩns'tsakuaie ki itsĩn'iauaie, ki an'įstsiuaie, ksõsto'a enũkaumai'tũkkũ, kumauk'saietũkkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis, itsiksĩst'sopu. **33** Anniks'isk itsũp'popix akh'iosatsis

itoto'iauaie ki atsimmim'miauaie ki an'iaiu, E'mümi kitam'i Ap'istotok'iuä okku'i. **34** Ki otau'pümmosau, itoto'iau Gennesaret istau'össäni. **35** Ki annim' istšin'ax, ots'ksinuoössau, itüp'skükiu kōnūs'ksōkkum sa'akapotsi, ki itotsip'iauaie ikōnai'oktokosix: **36** Ki au'kōmōnistsiauaie (Jesus) mökskaks'ixenīsax oso'kōsīm itsšain'ikaists: ki manīsts'eipi kaien'īmīx ün'nineetsimi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAKIX ki Pharisees, Jerusalem itsitappimix otsit'totaakax Jesus, ki an'iaiu, **2** Tsanīstapiuats umut'ünīstūpaipixipiau ūkaitappix otūn'issuaiauešts? Oyīs'sax ke'tan, matūtsīmiu'ax. **3** Nokūt'anīstsiuax ku'maukanīstūpaipixipuaīšks Ap'īstotokiuā otse'poawsīmi kōk'satsīsaai kīksīs'tapūnīssuai? **4** Ap'īstotokiuā an'iu, atsimmim'mīsau kīn'a ki kīksīs'ta; ki, annōk' ai'pakosīnikuyiūōk un'ni ki oksīs'tsi, unnianīstse'īnsā. **5** Ki kitan'īpuau annōk' an'īstsiuōk un'ni ki oksīs'tsi, kotūk'sīnaie, kitak'ototokuinanipi nēsto'a, **6** Ki kūt'atsimmimmiuax un'ni ki oksīs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauešts kumut'saiepumapīstūtsīpaie Ap'īstotokiuā otse'poawsān. **7** Kitsīksīs'tapokōmmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenūpanikoau, ki an'iaiu, **8** Am'i ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ēsts, ki nimut'atsimmimmiokiau oto'ūniuauešts: ki u'skēttsipōppuanēsts nītsīp'piokokiēsts. **9** Nītsīksīs'tapatsimmimmiokiau, ōk'aumaitsipīsts āt'suaišksīnīmats'iauaax nīn'ax otan'īpuauēsts. **10** Ki nan'nikōttsīuax o'tappiisīna ki an'īstsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annik' itsūp'popiik maoui' matokapīstotok'atsaie nīn'aai; annik' sūk'siik maoui' itokapīstutuyiu'iu'ae nīnai. **12** Ki otūsksīnimats'ax otsītota'akax ki otan'īkax kīkūt'ūksīnīpa Pharisees otsīt'kūsau otokh'tsīsau annik' epo'awsīnik? **13** Ki nokūt'ūni, kōnai'sūpipumanīsts Nin'a spots'im okūt'taisūpipumattopīstsi ak'sūskōpattopīests. **14** Amau'patokau; naps'tsiotūppīnnūkiu naps'tsīx. Ki naps'tsiuā ātūppīn'nūssi naptsi'i, atūn'īaksīmi akai'akitsūppopiiau. **15** Peter itūman'īstsiuaie, nokksīnīm'atsokīnan am'om parable. **16** Ki Jesus an'iu, kīkūttaisakiaisauaiokhtsīmipiuaau? **17** Kīkūttaisauaiokhtsīmipiuaau, annik' itsūp'opiik maoui', itūp'sūppopii lo'iskoanni ki ipsai'piosop? **18** Ki annīsts'īsk itsūks'īsk maoui' u'skēttsipōppi itsūks'īax; ki itokap'īstutuyiauaie nīn'aai. **19** U'skēttsipōppi itsūks'ēsts sauum'itsītsitanīsts, inīk'sīsts, auōk'otanīsts kōmos'īsts, īstūp'saiepīstīnni, atauūn'īssīsts; **20** Am'ostsk itokap'īstutuyiauaie nīn'aai; ki maks'oyīssi otsauomūs'tsīmīssi matokapīstutuyiats nīn'aai. **21** Jesus itūmīstūpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon īstssoots'īsts itsītap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annīsts'īsk īssoots'īstsk, ki itasaine'poattsiuaie, ki an'iu, Kīm'okit Nin'a, David okku'! Nītūn'na eiko'ksīstutoau maka'pistaaw. **23** Ki matsītsīpsattsiuatsaie. Ki otūsksīnīmatsax otsītota'akax ki otau'kōmōnikax ki

an'iax Ūnnīstūp'skōs; nītūsksauasaine'poūkīnan. **24** Ki nokūt'anīstsiuax, nikak'itūpskoko Israeli īstat'stanix emūk'ikīnaiīx. **25** Otsītūmitota'akaie ki otatsīm'mīmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki nokūt'anīstsiuaie, matōkhsīu'ats mōk'otsīssi pokax otsau'ōšinoaii mōkitūp'apīxīsēsts imītax'. **27** Ki (ake'ua) an'iu, E'mūni, Nin'a; ki imītax' au'attomiau pīnikēsts īnnīssi'īsts otsīn'aīmoauai otsītau'yīpiaie. **28** Jesus itūmok'anīstsiuaie, Ake', omūk'o kītaumai'tūksīnni: Ūnnianīstsi'tsī kitsīmi'atopi. Ki otūn'ni ikuttotoai'īnai annik' itai'ksīstsiukīsiopīk. **29** Ki Jesus itsīst'stūpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee itōmūk'sīkīmi; ki ita'mīssō nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauaax ūs'tsekaiix, naps'tsīx, kūttaiai'puyix, iko'mūksīx, ki akaiēm'ix stīk'ix ki Jesus okt'sīsts itsīn'apīksīstsiuax; ki ikut'tutuyiax: **31** Ki kōnai'tappix ek'skaietūkkiau, otsīnno'ōssauax kūttaiai'puyix otse'puyīssax, ki iko'mūksīx otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiix otauau'ōkāsax, ki naps'tsīx otsaps'ax: ki ūs'tsakōttsīau Israel īstap'īstotokii. **32** Jesus itūmīn'nikōttsīuax otūsksīnīmats'ax, ki an'iu, nītai'kīmaiau o'tappiisīna nioks'kai ksīstsi'īsts nītopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau: ki nīmat'aksīstūpskoauaxau otau'notssau ōkskakūmitseni'au moksoku'i. **33** Ki otūsksīnīmatsax an'īstsiuaie Tse'ma nōkitotsīpīnan'a ke'tani manīsto'mūkopiū mōk'otkuīšēsts o'tappiisīna? **34** Ki Jesus anīstsiuax, Tsanetso'a ke'tanīsts kitsīnan'ouēšts? Ki an'iaiu, Ikīt'sīkaiiau, ki unna'tosīmi inūk'umix. **35** Ki an'īstsiuax o'tappiisīna, ksōk'kum mōkīttopasax'ax. **36** Ki mat'sīmēsts ikīt'sīkaiēsts ke'tanīsts ki mammix', ki a'tsīmōiikau, ki a'mīnōtsīmēsts, ki ikotsīuax otūsksīnīmats'ax, ki ūksīnīmats'ax ikotsīu'ax o'tappiisīna. **37** Ki ikōnau'yiau, ki ikuyi'au; ki mat'sīmīau pīnikēsts ītskim'īauēsts ikīt'sīkaii īksīmmatūk'īskaiīsts itui' tsīsts. **38** Annīks'īsk au'yīkk nīssoyīm'i omūk'sīkepīppix nīn'ax, ki akex, ki pokai. **39** Ki itsīs'tūpskuyiu o'tappiisīn'na, ki itsīt'sūppopii akh'iosatsīs, ki ito'to Magdala īstssootsīs'ti.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau ki as'saksīsīnnuyiauaie, ai'puīnūmiau mōkanīs'tsīnnomoōsax spots'im īstap'stosīnni. **2** Nokūt'anīstsiuax, autūkkus' sī, kītan'īpuan ak'etameksīstsi ku; āmawk'īssokstsiukuists. **3** Ki ksīskūnna'tūnnīssi, ak'akapīksīstsiuku annok' ksīstsiuku, amawk'īssokstsiukuists ki īkīkīn'inatsīu. Kitsīksīs'tapokāmotsitappiansuai! Kitokot'ainīpuau assokstsi'tsiukuists ostokso'auēšts; ki kimatokot'ainīpuau annīsts'īsk ksīstsiuku'īstsk ītsap'stosīsts. **4** Otsauum'itsitappiisīn'na ki otau'ōkotaitappiisīn'na ap'satsīmīau apsto'sīnni; ki matakokotau'axau apsto'sīnni; prophet Jonas otap'stosīnni akokotauaie'. Ki skītsīu'ax ki itsīs'tapu. **5** Ki otūs'ksīnīmatsax otau'pūmmosau pakhts'esaiīksīnīmīau mōk'atūksau

ke'tani. 6 Jesus itüm'anístsiuax Mokök'ik ki iskskats'ik Pharisees ki Saducees ístsi'kopütsketatsísau. 7 Ki ai'sítsipsattseiaui, ki an'iau, nimatotsipinan'a ke'tani, 8 Jesus otsínno'ósax, an'ístsiuax, Inük'aumaitükikx, kumauk'sítsipsättseipuauais, kitsauo'tüksuai ke'tani? 9 Kiküt'taisakiaisauokhtsímipuaui, kiküttaisauüksínipuaui nísito'müksikepipix matap'pix ístsi'sittu'ísts ke'taniísts, ki tsanetso'á kitots'ipuauešts íksímmatük'isokaiísts? 10 Nístoyim'i omük'sikepipix matap'pix ístokítsikaists ke'taniísts ki tsanetso'á kitots'ipuauešts íksímmatük'isokaiísts? 11 Kumauk'staiookhtsímipuauais kimat'sítsipsattopuaui'ats ke'tani, kök'iskatsissuai Pharisees ki Saducees ístsi'koputsketatsísau? 12 Itüm'íksínímiaui matsemiu'atsax möks'iskatsísaie ke'tani ístsi'koputsketatsís, ki ai'semiuaxmöks'ískatsísaie Pharisees ki Saducees ots'ksínímats'tüksuaiax. 13 Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'süppoðtsesattsiuax otüksínímats'ax, Tsa aniu'axau matap'pi nesto'a nín'au okku'i nökö'ümsi? 14 Ki an'iau, stsik'ix John Baptist: stsik'ix, Elias; ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'á prophet. 15 An'ístsiuax Tsa kitak'anipuaui nökö'üm-si? 16 Ki Simon Peter noküt'anístsiauae kséstó'ákauk Christ, Ap'ístotokiüá ipai'tappiiüök okku'i. 17 Jesus noküt'anístsiauae kitatsím'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'püni kimat'üksínímatsok'atsau: nín'a spots'im kitusksínímats'ok. 18 Ki kita'atanísto, kséstó'akauk Peter, ki am'om ok'otoküm nitak'ittokhitokoška church; ki Hades istokh'sepístaniísts matakatsiu'atsaie. (Hadēs 986) 19 Ki kitai'akokoto spots'im ístsin'naiisínni itotai'kauaipixíxtükiopi; ksök'kum kitai'akomianístopipi, spots'im ak'itomopipo; ksök' kum kitai'akomianístopotsippi spots'im ak'ítapotsip. 20 Itüm'anístsiuax otüksínímats'ax mökstaitsínnikoósax'aie osto'í otüm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumütüp'anístsinomoyiuax otüksínímats'ax manístakittappopi Jerusalem, manístaks'ipuinaistoto'awpianaie omüx'ímix ki omük'atoiapiekuax ki ai'símakix, ki manístaks'enitawpiauie, manístaks'ipuauištotoawpiauie nioks'kai ksístsikui. 22 Peter itümo'toyiauae, ki aumütüp'sítsipsattsiauae, ki an'iu, Nin'a kökünüstíp'piokosi; matakittotstsiu'ats kséstó'a. 23 Ki itapotükau'aie, ki an'ístsiauae Peter apüt'tokokit, Satan; kök'kitstsskímšküki; kimatsskümüau'ats Ap'ístotokiüá kitsksska'tüksists annom' ksökkum. 24 Itümanístsiuax otüksínímats'ax Iststsi'ki matap'pi makopokiuo'össi nésto'a, ünnianíst'auútskímatsístotos, ki ünnianísto'tsís otuai'staksínni, ki ünnianístopokiuos nésto'a. 25 Annök'aiakítsikömotsepišiuok opai'tappiisínni, akatstomaie': ki annök' itai'akatstomök opai'tappiisínni, nésto'í umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26 Tsanetso'á matap'pi ak'okuíštšupasokuiim'ats minan'attüssi könú'skökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisínni? Awx'a otai'akokotawpiauie opai'tappiisínni? 27 Nin'au

okku'i akototo'yinaie Un'ni ots'tsapinasínni ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kónai'tappix manístsi'piéšts otap'otüksuauešts ak'ünístokotsiuax. 28 Kit au'münístopuaui stsik'ix annom' itai'puyiau, matakattotsím'axau eño'sínni otsauomai'nošsau nín'au okku'i otsín'aiupuksipusi möks'ímaisi.

17 OTAISUO'ÉŠTS nauyi ksístsikuísts Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskün', ki itünístüp'ip'iuax spi'tummo. 2 Ki otsakiainošsuaie it'oketsistümüinai; ki ostoks'is' íkkün'natsuaie maníst'íkkünnasuyipi nato'si, ki otsístotos'ists ksix'ínatsiéšts manísti'ksixínatspi ksístsikui. 3 Ki sat'sit, itsina'kuaiémiaui Moses ki Elias, ki ai'sítsipsattsiauae. 4 Peter itüm'anístsiauae Jesus, Nin'á, ökh'siu annom' nökö'ittaupisínan: ökh'sitükkieniki, nökap'ístststsinan annom' nioks'kai api' manísts; tuks'kái köksinan'attosi, ki tuks'kaii Moses möksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mök sinanattosi. 5 Otsakiai'puyissi, sat'sit íkkün'aisok'sístsikuyi ituyi'kúnakoaiau: ki sat'sit, epo'awsínni itots'tsiu assoks'is' tsikui, ki an'iu, Am'o nitük'omímokos nitsekökh'símmau; okh'tok. 6 Ki üksínímats'ax otokh'tsísuaie itopi'iau ostokso'auéšts, ki eks'kaikopumiaui. 7 Ki Jesus ito'to, ki i tsíxen'iuax, ki an'iu, Nipuaui, ki piniko'puk. 8 Ki ot'süpsau matsínnyuiaui'axau matappix, kaks'ínnuyiau Jesus. 9 Ki nituín'moyi otsíníssat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinais'tok matap'pi kitsínip'uauešts, Nín'au okku'i otsauomät'sipuausi eínsín'ni. 10 Ki otüs'ksínímatsax aisüppoðtsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auanišksíxau ai'sínakix ak'otomoto Elias? 11 Ki Jesus noküt'anístsiuax, E'münü, Elias ak'otomoto, ki akokónau'kömototom. 12 Ki kitan'ístopuaui, Elias ük'auto, ki matsksínnyuiaui'axuaie ki nits'it'utuyiauae manístüp'stapiaui. Neto'yi akünístai'puínattsiauae Nín'au okku'i. 13 Itüm'íksínímiaui üksínímats'ax umutai'sítsipsi John Baptist. 14 Otsito'tosau o'tappiisín'na, nín'aii otsito'taakaie itsito'top'ístuksísano'piñaie, ki an'iu, 15 Nin'a kím'ís noko'a; au'atusínaui ki eks'ipuínüm: ai'kapitsuiopiu ístsi'í ki ai'kapitsuiopiu okke'. 16 Ki nitsitotsip'iauaie kítüksínímats'ax ki matokotokuttotu yiuaxuaie. 17 Jesus itüm'ánui, o'sauomaitükkesínna ki otapok'apitappiisínna! Tsanetso'a kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattoppu aua? Puksip'ip'potokík. 18 Ki Jesus seítsíp'sattsiauae sauum'ítsistaaw; ki itsüksíinai; ki annik' pokau' ikut'totoau. 19 Üksínínats'ax itüm'itotoiauae Jesus ki an'iau, numauk'sauokotsatšupiksístünan? 20 Ki Jesus an'ístsiuax, Kitsauomai'tüksínni: kítai'münístopuaui, kemük'enükotsíssi kitaumai'tuksínni, maníst'omükopi mustard itotai'süpipumauiopu kitakokot'anístop am'om netum'moyi ökö'üm'ístšupotosi omim', ki ak'itüpsitšiu; ki matakístsipa kiküt'taakokotsístšupuaui. 21 Am'oi ünaništap'pi matomai'süxiuats

saiits'ts'is'iaiu a'ts'moiikani ki sauau'yis'imni. **22** Ki otsa'kiitau'pissau Galilee, Jesus an'ists'iuax, Nin'au okku'i ak'okotau matap'piix: **23** Ki aks'initts'iauaie, ki nioks'kasi ks'ists'iku'ists, ak'uits'ipua'atsau. Ki eks'kaikik'inet'ukkiau. **24** Ki ots'itto'tosau Capernaum, anniks'isk au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau, k'uttomisauaiponitau'atskitsin'aim? **25** An'iu, A, ki otsip'is' nap'ioyis Jesus i'tomsitsipsatts'iauaie, ki an'iu Tsa kitsta'pa, Simon? Tukka' au'tuyiu mix'kim ks'okkum ists'in'ax? Otauit'okosix, ki pie'tappix? **26** Peter an'ists'iauaie. Pie'tappix. Jesus an'ists'iauaie, o'kosouax matakott'imaiponitau'atsax. **27** Ki, n'okstaisau'kosats'osau is'tupuk omuk'sikimi, ki sua'piks'ists'is amik'atsis, ki mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakui'n'ainiki kitak'okonoau mix'kim: annok' mattos', ki ko'ts'isau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otuks'nimats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tukka' mistupomuksim'a spots' im ists'in'naiisinni? **2** Ki Jesus itsin'ikotts'iauaie inuk'sipoka ki itut'sikipotoyiuax. **3** Ki an'iu, kitau'mun'istopuau saii'sau'aitinoeniki, ki saie'tuman'ists'inoeniki inuk'sipokax, kimataksipi'puua spots'im ists'in'naiisinni. **4** Annok' aks'inuksipokaitstusiook manist'inukstsimipi am'o pokai'i, itsit'tupomuksim spots'im ists'in'naiisinni. **5** Ki annok' ak'autuyiuok tuks'kai inuk'sipokaiststos'isk, nesto'i nitau'tok. **6** Ki annok'istss'kim'skukiats'iuok tuks'kumi anniks'isk inuk'sipokax nitau'maitokixk, okh'siu pikiak'iokotoki kin'attoss'iaie, ki inets'issi omuk'sikimi. **7** Istss'kim'skukisinni it'okapiu ks'okkum, Istss'kim'skukisists ak'itoto'iau; ki annok' nin'auok paiuk'sip'pptomok istss'kim'skukisinni, aks'ks'nimaie maka'pil! **8** Un'nikaie kotsis' ki kokot'si istss'kim'skukiats'otsenikiau, koks'init'au, ki mis'tupapiks'istaiu: itokh'siu kok'kitsip'issi opai' tappiisinni koks'istsekaiisi ki kok'opokoksi, kokstaitup'apix'ikosi kuttaiiapunstsiuasi ki kitai'akokotsists ki kitai'akotsists. (aiōnios g166) **9** Ki koops'pi istss'kim'skukiatsotseniki, sauau'tos, ki mis'tupapiks'istsis: itokh'siu kok'kitsip'issi opai'tappiisinni tuks'kum moops'pa; kokstaitup'apix'ikosi kut'taiiapunstsiuasi, ki kitaiakoops'pix. (Geenna g1067) **10** Mokok'ik kok'stauksistotowsi tuks'kumä am'oksk inuks'tsimix: kitan'istopuau spots'im oto'tokatats'uaux usks'skatsimiau Nin'a ostoks'is'iaie spotsim otsitau'pipi **11** Nin'au okkui ito'to mokitsik'omotse'piösaie annok' at'stauok. **12** Tsa kitus'tapuau? Nin'an minan'attussi kep'p'pi emuk'ik'nax ki tuks'kumi itun'is'tapu, kuttomisau'uss'kitsimiu'axau piks'p'pi piksi'koputsi, ki kuttomisau'aitappo'ats netum'moists, ki kuttomisau'aps'ummiuats annok' nitt'uppu'ok? **13** Ki ikum'okono'ssaie, kitau'mun'istopuau manistse'tamet'ukkipi'ax piks'p'pi piksi'koputsi otsaiis'tapusax itsis'tupskaietamet'ukkiu annok' ikon'ymauok. **14** Neto'i omat'sitsitanats Kin'ä spots'im tuks'kumi anniks'isk inux'tsimixk mok'saiinakuai'ssau.

15 Stsik'i, kumu'pappiipi sauok'omotsistototseniki, matan'ists'is otsauok'omotsitappiis'imni, ks'esto'a ki osto'i namis tsitappiik; okh'totseniki kits'e'motsau kumu'pappiipi. **16** Ki saiiokh'totseniki, tuks'kum tsoktau na'tokumix pokitappom'isau, k'öna'poawsists möks'eikosau, otokh'ts'isau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. **17** Ki saukli'to'usax, an'ists'is'church: ki sauokh'ts'issi church, ün'ianists'is sai'et'ukkiuä ki publican. **18** Kitau'mun'istopuau, kitsit'aiipipi ks'ok'kum, ak'uits'ipotsip spots'im: ki kitsitapotsippi ks'okkum, ak'uits'ipotsip spots'im. **19** Kimat'an'istopuau, netum'an'ists'itsitainoainiki kitak'auk'omönisau, Nin'a spots'im aks'istutomoyiuaxaie. **20** Natokumi tsoktau nioks'kumi nitsin'ik'osim itsitomo'oaupi nit'sitait'uks'iaupi. **21** Peter itumitoto'iaie, ki an'ists'iauaie, Tsanets'o'awtau numu'pappiipa nöks'auumits'istu-tuyissi, ki nöks'ks'innoössi? Akokitsikaiaests? **22** Jesus an'ists'iauaie, Kimatan'istopa ik'it'sikaiests, ikitsikippuieests ikit'sikaiests. **23** Spots'im ists'in'naiisinni nitum'an'istsiu omux'ina annok' ak'okokits'imaiauok otsitappim'ix. **24** Ki otai'müt'upükst'ukkiisi tuks'kum ot'sittotsippotokaie, ke'pi omuk'sikep'p'poyi mix'kimix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'itst'is'isi mökokotösaie, Otsin'aim an'iinaie mök'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otok'öna'nan'ists, ki mökotoku'yisax mix'kimix. **26** Otsitappimi itop'istuks'isano'p'inaie ki atsimm'mmi'inaie ki an'iinaie Nin'a, pinane'tukkit ki kitaks'upanis'tsokoto. **27** Ki annok' matap'piuok otsin'aim kaiim'iauaie ki paio'toyiuuaie ki ün'nim iks'ks'innyuiaie. **28** Ki neto'ok matap'piuok süx'iu, ki tuks'kum'i otopok'apot'ukkimix ikon'oyiuuaie otai'akokok'isk kep'p'pii a'pünasainix; ki een'iauaie, ki paiu'ts'inuaie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapot'ukkim'i itop'istuks'isanopi'inaie, ki auköm'ön'ists'iauaie, ki an'iu, pinane'tukkit ki kitaks'upanistsokoto. **30** Ki matokhsit'ukkiu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapiks'ists'iauaie itai'okiakiopi, otsauomais'upanists'iponitasaie mökstais'uksaie. **31** Otopok'apot'ukkimix otsin'is'sax eks'kaikik'inet'ukkiau, ki ito'toiu, ki otsin'a'imoauai aiitsin'ikuyiuuests. **32** Ki otsin'aim otsin'nik'öttoss'iaie, an'ists'iauaie, Sauum'itapot'ukkiuä, kitai'akokokipix kitsin'omokitan'ikiopi: **33** Kanis'tsik'imopi kumauk'sauanists'ikimaisks kitopokap'ot'ukkimokä? **34** Ki otsin'aim itse't'ukki'inaie, ki itsit'upumüts'kaiuaie pu'inaie itappix otsauomai'supp'iponitassaie. **35** Neto'i Nin'a spots'im kitak'an'istotokoau saii'sin'yminoainiki ku'sskets'ipöpuauests kumut'auk'imaupuai kumu'pappiipix.

19 KI Jesus annists'isk epo'awsists otaik'siu'attosests Galilee itsist'upa'atomaie. Ki Judæa istss'oots'ists, Jordan mis'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuax. **3** Pharisees itoto'iauaie, ki as'saks'ks'innyuiauaie ki an'ists'iauaie, okhsiu'ats nin'au k'öna' nükün'istapists

mök'anistüpskoösaie otokem'an? 4 Ki noküt'anistsiuax kikütanistop'ats sinak'sin, annök istsitsap'istutuyiuöka ap'istutuyiuax nïn'au ki ake'u. 5 Ün'nikaie nïn'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksis'tsi, ki ai'akükömmiu otokem'an: ki akitum'anistoksisakumiau. 6 Ün'nikaie matsistöküm'axau, itse'tumanistoksisakumiau. Ap'istotokiua otsipo'totopïsts, pinits'tsis matap'pi mökai'aketotosësts. 7 An'istsiauaie, niauk'anii Moses ök'okotösi sinak'sin, ki ök'ünistüpskoawsi? 8 An'istsiuax Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskëttspöpïsuai, kökötünistüp'skoösuai kotokem'anoauax; ki istsits'i matütünistsiu'ats. 9 Ki kitanistopuau annök' akünistüp'skuyiuök otokem'an, sauau'ökotasaie, ki otai'kaokemaitai stsik'i itau'ökotau: ki annök' ikem'attauök itüp'skoauök, itau'ökotau. 10 Otüs ksinimatsax anistsiauaie Ünnianists'issau nin'au ki otokem'an, matökhsiu'ats mök'okemsi. 11 Ki an'istsiuax kónai'tappix matokot'otsimaxaie annik' epo'awsnik, anniks'isk iko'taxk nittsímiauaie. 12 Itstsi'i iuai'itax itsip'o'kaii; ki stsik'ix matappix iuai'istsiauaix, ki stsik'ix iuai'itastotsiaua, Spots' im istsínnaissinni umut'uaiitastotospiau. Annök' ikot'totsímök ünbianistots'isaie. 13 Inük'sipokax itotsipototai mökittokhistsikïns'tsaksax, ki mökkitatsímoiikasi: ki üsksnímats'ax an'istsiauaix unnai'e. 14 Ki Jesus an'iu, Pokïtsím'mokau inük'sipokax ki pinanís'tokau nökstai'puksipaaïsau. Ün'nianistaps'iau spots' im istsín'naiissinni. 15 Ki itokhistsikïns'tsakiuax, ki istsís'tüpaatomaie. 16 Ki, süppit, tuks'kümi itsitotoïnaie ki an'iu, Ökhshín'ai, tsanístap'iaua nök'ökhsistutsipi, nökkuanan'si üsk'sipaitappiissinni? (aiönios g166) 17 Ki an'istsiauaie, Kumauk'ainikük'iks ökh'si? Matütsitstspa ökhsi, nitüks'kümm, Ap'istotokiua, itökh'siu: makitsipim'eniki opai'tappiissinni, sat'sitësts ökök'itsímanists. 18 An'istsiauaie Tsistsímä? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa, kimatakau'ökotapa, kimataksikömos'pa, kimatakítüp'saiepitpa. 19 Ükómim'mísau kïn'a ki kiksís'ta; ki, kitak'anistükómimmu kitopokau'pimau kanístük'omímosp. 20 Man'iköpï an'istsiauaie. Nítokönüs' satsipiau am'ostsk nitsök'umapiisi. Tsanístap'iaua niküt'tomüssatsipi? 21 Jesus an'istsiauaie maksüpanís'tsímíniki matap'iköttoat kitsinan'ipi ki ko'tsisau kím'atapsix, ki kitak'okuinani treasure spots'im: ki puk'siput, pokiuot' nësto'a. 22 Ki man'iköpï otokh'tsím'si annik' epo'awsnik, istsikikïn'iistapu: tük'ka ek'akauoi otsinan'ists. 23 Jesus itüm'anistsiuax otüsksnímats'ax, kitau'münistopuau, ako'tsapsiua ak'skotoitsipim spots'im istsín'naiissinni. 24 Ki kimat'anistopuau aks'istüpskistspapiu'camel mökotsisüppöksüx atünau'ksis istakün'ikai, ki mataksiksistspapiu'ats ako'tsapsiua mök'itsipissi spots'im istsín'naiissinni. 25 Otüsksnímatsax otokh'tsím'sax ek'skaieütökkiau, ki an'iau, Tükka' akokotsikömotse'piau?

26 Ki Jesus üs'sümniuax, ki an'istsiuax matap'pix matokotsistutsím'axau; Ap'istotokiua ikotokön'apistsüstímësts. 27 Peter itüm'anistsiauaie, sat'sit, nitokönüsskipinan ki nitopokiuo'pïnan ksëstu'a. Tsa nitakanistokuinan'ipïnan? 28 Ki Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuau, ksësto'au kitopokiuo'puau nesto'a, Nïn'au okkui otak'ittokhittaupissi ots'tsapinaiso'pötsis, ksësto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'pötsists kökitokök'itsímattosau Israel istsistsikoputsix matap'pix. 29 Ki anniks'isk skím'ixk öko'auësts, ki anniks'isk skits' ixk umu'pappiupuauax ki ot'akemoauax ki un'ouuax, ki oksist'ouuax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsín'símmanoauax, nësto'i itskím' iauësts, kepïp'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau üsk'sipaitappiissinni. (aiönios g166) 30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoïssiau, ki sako'issix ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM istsín'naiissinni netoi'nitsiu nïn'au, nap'ioyïs istsín'aim, annök kök'könsuxiuök mök'anístosi ap'autükkix, mökapotomoyisax otsín'simman. 2 Ki ökh'situkksix mökokuyisax tuks'kai ksistsikui tüks'kümi apün'asaini itüp'skuyiuax otsín'simmani. 3 Ki nioks'kaii itai'ksistsikumioipi mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaiputyiax itau'pumopi, 4 Ki an'istsiuax nökö'tsitappok ñnsím'man, ki mököm'otsissi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, 5 Nau'yi itai'ksistsikumioipi, ki piksu'yi itai'ksistukumioipi, mat'süxiu, ki netoi' mat'anístsiu. 6 Ki nitsiko'puttuyi itai'ksistsikumioipi, itsüx'iu ki ikon'oyiuax stsik'ix nam'itaiputyix, ki an'istsiuax konai'ksistsikuyi kumaukai'amitaiputyisks annom'? 7 An'istsiauaie mats'itstspa matap'pi nök' anikïnan. An'istsiuax, Noköt'sitappok ñnsím'man; ki mököm'otsissi kitak'okuinanipua. 8 Ki autükkus'si, ñnsím'man istsín'aim an'istsiauaie otap'otomoki, niniköt'sisau ap'autükkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiau, matom'okotsisau sako'issix, ki tüm'okotsisau matom'six. 9 Ki istoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ksistsikumioipi itaumütüp'apotükkix, kónai'ñnax iköno'kuyiau apün'asaini. 10 Ki matom'six isto'sau, üs'taiiau mökoku'yisauaie stsik'i; ki iköno'kuyiau apün'asaini. 11 Ki otoku'yisauaie, itüpaukape'poawtsiauaie nap'ioyïs istökhsín'ai, 12 Ki an' iau, anniks'isk sako'isix nituk'skau itai'ksistsikumioipi itapotükkiau, ki kanístokotaiu kaníst'okokipinan ki ksistsiku'i istsiksís'tutsissinni nitap'autükkipïnan. 13 Ki an'istsiauaie tuks'kümi, Napi'a, kimat'omai'kímatsistotopa: kiküt'tomaiökhsitükkipa tuks'kümi apün'asaini? 14 Matsit' kitsinan' ki mis'taput; nitak'anístokotau am'o sako'issiu kaníst'okotopi. 15 Küttomökhsiuats nitsinan' nanistsitsitapi nök'anístutsissi? Küttaukapiu'ats koöps'pi, mök'ökhsissi nitsinan'? 16 Ki sako'issix akotom'siau, ki matom'six ak'sakoïssiau; tükka akaiëm'ix ni'niköttaiau, ki un'natosímix mat'toaiu. 17 Ki

Jesus otsitüepamissosi Jerusalem, na'tsikoputtsix otüs'ksñnimatsax itünistüp'p'iaikx, ki an'įstsiuax, 18 Sat' sit aitüepamissau'op Jerusalem, ki nñn'au okku'i akitüpomüts'kau omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix, ki akünistokökitsimüt'tsiiauaie möks'eñsaie. 19 Ki aküsitüp'omütskau Gentiles mökitapapįstotođssauaie, ki mökitstįpįs'ossauaie, ki mökauai'stđssauaie; otsoks'kaiksįstsikusi ak'ųtsipuu. 20 Zebedee oku'ix oksįs'touai ipok'itotomiauax oku'ix, ki atsimmįm'miauauie, ki au'kđmđnįstsiuaie tuks'kaii. 21 Ki an'įstsiuaie, Tsa kanįstįsitapa? An'įstsiuaie. Anit am'ox nitai'akokosix mökittapįsau kitsįn'naiisįnni, tuks'kųma netots'i, ki tuks'kųma e'aksįsauotsi. 22 Jesus an'iu, kimatsksñnip'uaua kitau'kđmđnikipuai, Kikųtaiakokotsįmipuu annđk'kos'đk nimutai'aksįmipųk? Kikųtaiakokotųstapįnikipuu ұsta'pñņksįnni nimutai'akųstapñņkipi? An'įstsiuaie, nitokot'ñņstspįnan. 23 An'įstsiuax kitak'ųtsįmipuu no'kosā, ki kitak'ųstapñņkipuu ұsta'pñņksįnni nimut'akųstapñņkipi; ki nimatsinanęstsau kđkokotosuai kđkittapįsuaie netots'i ki e'aksįsauotsi nesto'a, ki anniks'isk matap'pixk Nin'a ũk'aisųpųstįstotomoyiuax, otaksinan'oaiau. 24 Ke' pix otokh'tsįmsau įstįmmįm'miauax na'tsitappix ipapiįmmotseiix. 25 Ki Jesus ninikđt'siuax, ki an'įstsiuax, kits'ksñnipuu Gentiles otsñn'aismoauax otain'aįskotokoiaiuax ki anniks'isk omųx'įnaxk nokđtai'naiįskotokoiaiuax. 26 Ki mataketųmanistsiu'ā ksęsto'au: annđk' ak'omųksįmđk, ũnanįstap'otųksi; 27 Ki annđk' kitaks'įnnauųkđk ũnanįstap'otųksi; 28 Nin'au okku'i matųtoto'ats mđk'apotomođsaie, mđk'apotomođsi umut'oto, ki mđk'itatsuaumųskotosi akaitappix opai'tappiisįnni. 29 Ki otsįstųpaotosau Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauaie. 30 Ki satsit, natsitappix naps'tsįx pįtsiko'-otsim i tau' pix otokh'tsįsau Jesus umutak'įtsksosaie awk'umiau, ki an'iau, kįm'okinan, Nin'a David okku'i. 31 Ki o'tappiisįn'na ai'semiauax mđkstaie'puyįsax: ki matsįstawk'umiau ki an'iau kįm'okinan, Nin'a, David okku'i. 32 Ki Jesus itsipu'yiu, ki nan'nikđttsiuax, ki an'iu, Tsa kđk'anįstutopuu? 33 An'įstsiuaie, Nin'a mđksikauopiisaii nođps'pįnanix. 34 Ki Jesus kaiįm'iuax, ki itsįksen'iuax ođps'puauax, ki ođps'puauax kau'opiau, ki itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage, itum'uasuaie Olives an'įstop Jesus itųp'skuyiuax na'tsitappix otųksñnimats'ax, 2 Ki an'įstsiuax, akap'ioyįs astsi'įm įstįpi'įk, kikitakstųmkonau ũsk'omųkstokiua aks'įksįpįstau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipįppotokįkau. 3 Ki sįtsįpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anįstaiau Nin'a au'anįstsiuax; ki ak'otųmųtsitųskuyiuax. 4 I kđnan'įstutsip mđks'enųpanįstosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, 5 An'įstok Sion otųn'ni, Sųm'mįs kitsįn'aimau kitsįpuksįpa'ak, ikñįs'siu, ki ũskomųk'stoki

itokhitopiu, ki o'kosepokai ũskomųk'stoki o'kosaie. 6 Ki ũksñnimats'ax itappo'iau, ki Jesus itųn'įstutsimiax manistanįstapiax. 7 Ki itsįpuksįpį'piauaie ũskomųk'stoki ki okose'pokai, ki itokh'įststomiau otsįstotos'ouaęsts ki itsittokhitstįs'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiiauaie otsįstotos'suauęsts moksoku; ki stsįk'įx kaiak'įmiau okųn'įksįsts ki moksoku'i itokh'tųmiauęsts. 9 Ki anniks'isk matap'pixk i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ũnnianistsitųp'įstįs David okku: Atsįm'siu annđk' aipuksipu'đk nin'a otsñn'ikđsįm; Hosanna mįs'tųpsiu. 10 Otsįspįs'si Jerusalem, konai'akapioyįs ap'aitsitaiu, ki an'iau, Tųkka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annđk'auk Jesus Nazareth itsįprophet, Galilee įstauđsįm'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'įstotokiuā otatoi'apioyįs ki anniks'isk itsįpst'anmųtskotųkįk, ki itsįpstawk'pumaxk natoi'apioyįs, itsai'tųpįksįstsiuax, ki au'đtsuautoyixk otsit'aisįnakipuaueęsts ima'pįximęsts, ki au'mųtskotųkįk kųkku'įx otsasso'pđtsuauęsts ima'pįximęsts. 13 Ki an'įstsiuax, Sįn'aip, Noko'ai ak'anįstap'a'tsįmoikapioyįs, ki ksęsto'au kanįs'tutsipuu kđmos'įepįsįx oko'auai. 14 Ki naps'tsįx ki ũs'tsekaix itsįpstotoyiauaie Natoi'apioyįs; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki omųk'atoiapiekuax ki aisįnakix, otįnįs'ęsts skai'pįssitapįsts otap'įstutsįpįsts, ki pokax otsįstįpst'awkkumsau natoi'apioyįs, otan'įssau Hosanna ũnnianistsitųp'įstįs David okku'i, eks'kaaisauđkhsitųkįk. 16 Ki anįstsiuaie, kikųttaiaiokhtįp'ā otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus an'įstsiuax, A; kikųttomisauanįstopa sįnaksįn, pokax ki ũs'tax maau'auęsts kumut'totssųpanistsįstutsįp įtsak'sin? 17 Ki itskįt'siuax ki akap'ioyįs ittųp'sųxkitsįmaie Bethany; ki annim' itsok'au. 18 Ki ksįskųna'tųnni mat'skitapposi akap'ioyįs, itun'otsiu. 19 Ki otsįsįnno'đsi moksoku'i omųx'įnįstįsį, itoto'aie ki matsįtokonįmau'atsaie, nam'itaitįsį suo'pokįsts, ki anįstsiuaie, ũnnianįst'sauųksaiįn as it ksęsto'a. Ki omųx'įnįstįs sotųm'ikųnįpisiuu. (aiđn g165) 20 Ki ũksñnimatsax otsñnįs'au, skai'etųkįkiau, ki an'iau, Mau'maikipikųnįpisiuu! 21 Jesus an'įstsiuax, kitau'mųnįstopuu Aumaitųkkienoainiki, saietųkkienoeniki itsįstuts'ipi omųx'įnįstįsį kimataksįkaksįstutsipa, ki nokųt'anįstomįnoainiki am'o nitum'moi, ũnįstųp'įstįt, ki ũnįstųp'apįksįstųkit omųk'sikįmi; ak'įnįstutsįp. 22 Kitak'omianįstau'kđmđnipuai a'tsįmoikainoeniki aumai'tųkkienoeniki, kitak'okoksui. 23 Ki otsįspįs'si natoi'apioyįs, omųkatoiapiekuax ki matappix ot'omųximoauax otųs'ksñnimats'įksį ito'toiauaie, ki an'iau, Tsañstapotųmapsįn'na kumut'anįstutsįpiau am'ostsk? Tųkka' kit'okokaii am'ok otųmap'sįnnik? 24 Ki Jesus an'įstsiuax kitak'oksųppđtsesattopuu tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'đtanįstoppuu otųmap'sįnni numut'auanįstutsipi am'ostsk. 25 John đtųs'tapñņksįnni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sįtsįpsattseiaie, ki an'iau, mak'anįnaniki spots' im;

nitak'anikīnan, kumauk'stauaumaitoauaišksix? 26 Ki mak'aninani ki ma tap' pi, nitstūnauūnaniau matap'pix; tūk'ka ikōn'auaniau John mōkoprophetsi. 27 Ki anīstsiuaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anipīnan. Ki an'īstsiuax, kimatokot'anīstopuau otūmap'sīnni nimut'auanīstutsipiau am'ostsk. 28 Ki Tsa kit'stapuau? Tuks'kūmi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otūk kit annok'ksīstsiku'i nīts'n'sīmman. 29 An'iu Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaišsita ki itsitap'po. 30 Ki matstšik'i itoto'aie ki mat'anīstsiuaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. 31 Tūma' amoxi ūs'satsīma un'ni otsitsi'taniaie? An'īstsiuaie, Matom'siuā. Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstopuau kitsauomai'pisuai Apīstotokiūa īstš'n'naišsīnni publicanīx ki mats'akex ai'aksipimiau. 32 Tūk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisīnni īstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksēsto'au kitsīn's'uai kimatsakoisauaišsitaupauaie kōkaumai'toausuai. 33 Okh'tšik stšik'i parable, itstsiu' tuks'kūmi nīn'au, nap'ioyīs īstš'n'aim, itšūppipumattomaie īnsīm'man min'īstsix, ki itstīstse'pīškūnattomaie, ki itatun'iakiu īstš'n'iokeīmskaupi, ki spiap'ioyīs itap'īstutsīmaie, ki itōk'kumatokuyiuax ai'īnsīmmax ki itsi'pio: 34 Ki otas'tsīsi mīn'īsts otai'akitsetspiēsts itūp'skuyiuax otap'otomokix aiīnsimmax mōk'okuyīssi īstš'n'īsts. 35 Ki ai'īnsīmmax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kūmi, itauaiak'iauaie, ki stšik'i inītsi'auaie, ki stšik'i okotokix itau'aiakiauaie. 36 Ki mats'itūpskuyiuax stšik'ix otapotomokix: ki netoi' an'īstutuyiauaix. 37 Ki sako'okhtsim, itūp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsīmimmiau noko'a, 38 Ki ai'īnsīmmax otšīnno'ōssau okku'i an'īstseiau Am'o otak'sinan; ki, ōks'enītai, ki nōksinan'atopīnaniau otsinan. 39 Ki een'iauaie, ki itsai'tūpiksīstsiuaie īnsīm'man, ki inītsi'auaie. 40 Oto'si insīm'man īstš'n'aim, Tsa' akanīstutuyia'atsax anniks'īsk ai'īnsīmmax? 41 Anīstsiuaie, ak'saiīnknaiatsīstutuyiuax anniks'īsk sauum'itsitappix, ki ai'akōkkumatuyiuax otš'n'simman stšik'ix ai'īnsīmmax, anniks'īsk aiakokotsiauaie īstš'n'īsts aits'īsau. 42 Jesus an'īstsiuax, kikūttomaisauanīstopuaišksix natoī'sīnaksīsts, Ok'otoki, annōk itsīs'tūpapiksīstauūk aiokotoksapiokoīskaiiau, netoi'nītsiu koke'i īstotom'okotok; am'ok Nin'a ot'apīstutūksīnni ki skai'e'tsip noōps'pīnanīsts? 43 Ūn'nikaie kumut'anīstopuau Spots'im īstš'n'naišsīnni ak'otšip ksēsto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'īsk aks'inasīkk. 44 Ki annōk' ai'akittutūtsīnnīssiuūk annōk' ok'otoki, aksī'ksīsiu, ki annōk' matap'iuōk ai'akittutūtsīnnīssiuūk okotoki aksipin'iau. 45 Ki omūk'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsīmsau parables, īskšīnīm'iau osto'auai umutai'puyisaie. 46 Ki otap'sūmmōsax mōk'sixenōsax, ūs'stūnnuyiauaix akai'tappix, tūk'ka ū, 'taiau mōk'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anīstsiuax parables, ki an'iu, 2 Spots'im īstš'n'naišsīnni netoi'nītsiu tuks'kūmi omūx'inau, okuyi otokem'si. 3 Ki itūp'skuyiuax otap'otomokix moksīnikōttosaxax anniks'īsk otūm'axk: ki matūskak'sipuksipuax. 4 Ki mats'itūpskuyiuax stšik'ix otap'otomokix, ki an'īstsiuax anīstok'au anniks'īsk ūm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nīts'o'ōssīn: nitap'otskīnamix ki nitunīstakhtsimix ūkainaitaiu ūk'okōnaiksīstsiuaie: Puksipa'atok okem'sīnni. 5 Ki ap'etsīmiauaie, ki oksoku'ouaēsts itappoiau, tuks'kūmi otš'n'sīmman, stšik'i otšit'aumūtskotūkkipi: 6 Ki stšik'ix mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksīstutuyiuax, ki inītsiu'ax. 7 Ki omūx'ina otokh'tsīmsi, itsīs'tsetūkkui: ki itūp'skuyiuax otseēn'akemix, ki itsaiīnakuaišstutuyiuax anniks'īsk inīk'ixk, ki itsīn'sīmaie otakap'ioyimoauaie. 8 Itūm'anīstsiuax otap'otomokix, ūk'aīksīstsiu mak'okemsīnni, ki anniks'īsk ūm'axk matsipumapsiu'ax, 9 Itap'poak moksoku'īsts ki kīt'okōnaukonooax ūm'mokau mak'okemsīnni. 10 Ki anniks'īsk apotūkkix itsitap'poiau moksoku'īsts, ki ikōnau'moipiauaix ot'okōnokonoauax makap'six ki ōkh'six: ki itsūpanīs'tsīmiau ūm'max. 11 Ki omūx'ina otšipīs'si mōks'īnnoōssax ūmmax, nan'nuyiaie nīn'aii ikem'sīnni īstsiso'kōšīmi, mat'sūpskōsattomaie; 12 Ki an'īstsiuaie, Napi'a, Tsa kanīs'tsipipa kitsauomai'sūpskōsattosi ikem'sīnni īstsiso'kōšīmi? Ki matsepyuiu'ats. 13 Omūx'ina itūm'anīstsiuax otap'otomokix īs'kšipīstok otšīsts' ki okōt'sīsts, ki īs'tūppīppis, ki satūp'īksīstīs ski'natsi; ak'itstsiu asain'sīnni, ki papūx'ekīnikani. 14 Akai'tappix nanikōttaiau: un'natosīmīx mat'toaiu. 15 Itūmīs'tapuaiau Pharisees, ki itauūt'ūnīstsiuaie mōkītokonīmōsuaie ote'poawsīstsaie. 16 Ki ipokitūp'skuyiauaix otūksīnīmatsauauax ki Herodians, ki an'īstsiuaie, Nin'a, nīts'ksīnīpīnan kitau'mūni ki kitau'mūnīskšīnīmatstūkki Ap'īstotokiūa oksoku'i, ki kimatsūmman'ax matap'pix: tūk'ka, kimatsatsipats manīstūp'apitappīpiau. 17 Anīk'īnan, Tsa kit'stapa? Ōkh'siuaits mōk'otsiponitais Cæsar, tsōktau mat'ōksiuats? 18 Ki Jesus nan'īmaie otšau'okōmotsitappīsuai, ki an'iu kumauk'saksksīnokīpuaiaīsts kitsīksīs'tapokōmotsitappīansuai? 19 Ūnīs'tsīnūmmokīk mixkīm, kumut'siponitapi. Ki ito'tšīpotuyiauaie nītai'pūnasaiīni. 20 Ki an'īstsiuax, tūkka' am'o ostokšīs'ā, ki tūkka' osīnaksīn'ats? 21 An'īstsiuaie, Cæsar otsinan'. Itūm'anīstsiuax kotok' Cæsar otsinan'īsts, ki Ap'īstotokiūa kotok' otsinan'īsts. 22 Otokh'tsīmsau annīsts'īsk epo'awsīstsk itskai'etūkkiau, ki itskīt'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. 23 Neto'ik ksīstsiku'ik, Saducees, anniks'īsk an'īisk matsīstsiipats matsipuu'osīnni itoto'iauaie, ki ai'sūppoōtsesattsiuaie, 24 Ki an'iau, Nin'a, Moses itūni'u enīs'si nīn'au, ki saīststšīsi pokax, oskūn' akokem'atšī'īnaii otokem'an, ki ak'ksīstauūtūtmuyiauaie us'i pōkax'. 25 Annok' ikit'sikūmiau umu'pappīpīx; ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstšīsi o'kosix

itskit'siuai e otokem'an oskün' mök'okemattosaie: 26 Neto'init'siu osküni eniš'aie, ki omat'osküni ki ikit'sikümiu ikönen'iau. 27 Ki itsako'ieniu ake'u. 28 Matsipuu'osinni tükka' otakokeman'atsaie, ikit'sikümix? Tük'ka ikönu'tuyiauaie. 29 Jesus an'istsiuax. Kitai'patsistsutspuu kimatsksinipuuësts nato'i'sinakists ki ototümap'sinni Apistotokuia. 30 Matsipuu'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Neto'i'nitsiu Ap'istotokuia otatsim'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipuu'awsinni kiküttomisauan'istop'ats annik' kitan'iipik Ap'istotokuia. 32 Nesto'akauk Abraham otsinan Ap'istotokuia ki Isaac otsinan' Ap'istotokuia, ki Jacob otsinan' Ap'istotokuia Ap'istotokuia enix' matsinan'ouats, sa'kiaitappiix otsinan'ouax Ap'istotokuia. 33 Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsimiau otüsksinimats'tüksinni. 34 Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauütomi'piotseiau. 35 Ki tuks'kümi, lawyer, ai'süppoöttesat'suaie, ki as'aksksinnuyiaie, ki an'iu, 36 Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani istse'poawsists? 37 Jesus an'istsuaie, Kitak'ükomimmau, Nin'a Ap'istotokuia kitoköna'uskët'sipöppi, kitoköna'istaaw, ki kitoköna'itsitani. 38 Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. 39 Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünist'ukomimmau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. 40 Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikönaukökitsimanists ki prophetix otan'ipists ikön'itait'siësts. 41 Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppoöttesat'siuax, 42 Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsaie? An'istsuaie David okoai'e. 43 An'istsiuax, David umut'ainistainiköttaupiaie Nin'ä, otanipi, 44 Ap'istotokuia an'istsuaie nin'a, netots'i tüpo'piit, nökö'ünist'utoösau kikatum'ix kitsitautütsekau'pipi? 45 David niniköt'tüssi Nin'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? 46 Ki matap'pi matsitsipa mök'okotsitsipsättosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttesattau.

23 JESUS itüm'siitsipsiuax akai'tappix ki otüsksinimats'ax, 2 Ki an'iu, Ai'sinakix ki Pharisees, Moses otsiso'pötsisaie itau'piau: 3 Ünnikaie kitomian'istaniipuai sat'sik ki nistutsik'. Ki manists's'ut'sipiau, pinan is'tutsik: tük'ka itan'iau, ki matsistutükkiu'axau. 4 Issoks's'tsists itau'monimiauësts soku'ësts mökopa'tosau ki matap'pix otsistsoauësts itotom'iauësts; ki osto'auai matakotsist'upakiotsim'axauësts tuks'kümi okit'suauax. 5 Otokönap'otüksuauësts itsistuts'imiauësts möksimnu'yisau matap'pix: itopüx'istutsimiauësts phylacteries, ki itomüx'istutsimësts otsaieno'tüksuauësts, 6 Ki ükome'tsimiauësts oye'tanists istotom'iapioyists, ki nato'i'apioyists istotom'isopötsists. 7 Ki otsitau'pissau itau'pumaupi aiksematt'sini'otseisinni, ki möks'üniköt'tosau, Rabbi, Rabbi. 8 Pini's'tsinikükik

Rabbi: tuks'küma kitsin'aimoauä, Christ: ki ksësto'au kitokönaix'okouax. 9 Ki Pini'niköttok matap'pi, annom' ksök'kum, kin'a; tuks'küma kin'oua annök' spots'im itau'piuök. 10 Ki pinit'sin'ikükik Nin'ax: tuks'küma kitsin'aimoaua, Christ. 11 Annök' omüx'ymök ksësto'au, kitak'apotomokoau. 12 Annök' ak'omux'istutosiuök, aks'inüx'istutoau; ki annök' aksinüx'istutosiuök, ak'omüx'istutoau. 13 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im ist'sin'naiisinni: ksësto'au kimatsitai'piau'ats, ki aiaksipimix kimats'epokkitsetomauaxau mök'itsipissau. 14 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Nam'akex oko'auësts kitau'attopuaiau, ki kitaisümiksistapatsimoikapuu: mis'tüpkapii kitakoku'yisuai. 15 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai kitotka'atau ksök'kum ki omük'sikimi kök'itokonoösi tuks'küma matap'iuä mökänists'tsitsitai kanistsitsi'tawpi kitauamaitu'yissi, kanistüm'ipuai ksësto'au Hell oku'yix kitak'anistsistokiaistutoauau. (Geenna g1067) 16 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au kitsaps'tsiotüp'nükipuu, kitan'ipuu annök' akitup'ütäuünüök omük'atoiapioyis matsikiu'ats, ki annök' akitüp'ütäuünüök omük'atoiapioyis isto'tokui'ixkim, aks'istutsimaie! 17 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsiipuu: Tsima' omük'o. Otoku'ixkim, ki omük'atoiapioyis annik' itatsim'mimmiik otoku'ixkim. 18 Ki annök' akitüp'ütäuünüök altar, matsikiu'ats; ki annök' akitüp'ütäuünüök kotük'sinni altar itokh'its'tsipi, ai'aksistutsimaie. 19 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsipuu Tsima' omük'o, kotük'sinni, ki altar annök' itatsim'etsimök kotük'sinni? 20 Annök' aiakitüp'ütäuünüök altar, itup'ütäuünüök altar ki mian'isttokh'its'tsii. 21 Ki annök' aiakitüp'ütäuünüök omük'atoiapioyis, itüp'ütäuünüök omük'atoiapioyis ki annök' iko'attomök. 22 Ki annök' aiakitüp'ütäuünüök spots' im, itüp'ütäuünüök Ap'istotokuia otpiso'pötsis ki annök' itokhittaupiuök. 23 Kitaks'ksinipuu makapi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai Kitai'ponitasuai mint ki anise ki cummin, ki issoku'ists kimatsat'sipuuëstsau, okök'itsimanists, kim'apiisinni ki aumai'tüksinni: am'osts ökh'si kök'satsösuai; ki mat'ökhsiuats kök staiistutsissuai stsik'ists. 24 Kits' apstiotüp'nükipuu, kitai'soautsaaun inüx'soïks'ssi, ki kitait'sisttimauau camel: 25 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Kö'sä ki saiëts'o'kosi sauauts'i kitüs'siipuaiau, ki pistots'im itui'tsiau minik'otüksinni ki auüt'tseisinni. 26 Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ä ki saiëts'o'kosa mök'ütsitsiks'ixsi sauauts'i, 27 Kitsaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisee kitsiks's'tapokömitsitappiansuai!

Ksíkoken'imanýsts kine'tümanýstspuau ai'ókhsnípuiau sauaus'tsisi, ki pýstots' im itui'tsiau enix' okin'ouaýsts ki makap'ýsts. **28** Neto'i'nitsiíi ksýsto'au kíto'kómotsitappíñipuaú matap'pi, ki pýstots'im kitotuitskitsipuai ksýs'tapokómotsitappiisínni ki sauum'itsitappiisínni. **29** Kitaks'ksínipuaú maka'pi ksýsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiksís'tapokómotsitappiansuai! Kitap'ýstutsipuaiaú prophetix otoken'imanoauýsts, ki kita'nýtsýstutsipuaiaú mokóm'otsitappix otoken'imanoauýsts, **30** Ki kitanipuaú nitsa'kiaitappiipánouu nýn'anýx otsa'kiaitappiisau nýs'tasauopokýstokemaumýnanopiaú prophetix otsa'apýnoauýsts. **31** Ün'nikaie kit'auútanipuaú, ksýsto'auúkauk anniks'isk matap'pixk initsixk' prophetsix o'kosoauax. **32** Tu'ítok kýn'ouax otsauum'itsitappiisuaúýsts.

33 Pitseksýnax, opýx'exýnasýnna, Tsa'a kitakanýstupýs'tapixsattopats Hell ýstokók'itsimani? (Geenna g1067) **34** Ün'nikaie, sat'sýk kýtakittýp'skoaiú ksýsto'au prophetix, ki mokók'ietappix ki ai'sýnakix: ki stsýk'ýx kitax'enitauaiú ki kitiikau'aistauaiú; ki stsýk'ýx kitakýstýstýstýpýs'auaiú kitatoi'apioyimouaúests, ki kýtak'auksýstutuaúaiú amían'ýstakap'ioýýsts otai'akitsipýs'au: **35** Mókýttokh'ýttaitssýi ksýsto'au kónau'kómotsitappiaapýni ksók'kum itsai'kimskaíi. Abel mokóm'otsitappiúá otsa'apýn itýpots'tsiaúie Zacharias, Barachias okku'i otsa'apýniaie annók', kitsitsenitauauók itú'tsikatsi omýk'atoiapioýýs ki altar. **36** Kitau'mýnístoupuau kónai'sýstská aunok' o'tappiisýnna akítotu'ýýsts. **37** Jerusalem, Jerusalem ksýsto'auá kitai'nitauaie prophetýx, ki anniks'isk itýp'skuaxk ksýsto'auá ok'otokýx kumutauauaiak'iaúaiú, nókstanýstýsikapumoi'piaúopi ko'kosoauax nipuaú'á manýstau'moiopiopi o'kosýx ki kimat'ókhsitsipuaú'ats! **38** Sat'sýk, Koko'auai nam'ítaitsiu ký'tskítomoko. **39** Kitan'ýstopuaú, ýssoots'i kýmatakainokipuaú sauanenoainiki Atsým'siu annók' paiuksýpu'ók Ap'ýstotokiaú otsýn'íkósim.

24 KI Jesus itsýx'iu ki itsýs'týpaatomaie omýk'atoiapioýýs ki otýskýsnímatsax itoto'iaúaie mókanýs'tsýnnomódsauaie omýk'atoiapioýýs ýtap'ýstutúksýnni. **2** Ki Jesus an'ýstýsuaú kíkúttaisauainipuaúastsau kónai'ýstsk? Kitau'mýnístoupuau, matakskýt'auaú okotoki mókstaýnna'pýksýstosi. **3** Otsý't'tokhítapýsýi nitum'moyi Olives, úskýsnýmats'ax isýmitoto'iaúaie, ki an'iaú, Anik'ýnan Tsanýstýs' akanýstýs'astsau? Ki tsa akanýstýs'ua kitsýpuksýpusýnni, ki punskskók'kuasýi? (aión g165) **4** Ki Jesus an'ýstýsuaú Iskskats'ýk kókstaipýstýskýstutuyisuaí. **5** Akai'tappix ak'ýtsítotoiaú nitsýn'íkósim ki ak'aníú Christ nýsto'akauk; ki ak'sipýstýskýstutuyiaúax akai'tappix. **6** Ki kitakokhtýmattopuaí auakaw'tseisýsts ki mak'auakawtseisýsts: Sats'sýk kókstaí'apaitsitasuaí;

kónai'ýstsk ak'ýtstýsuaú; ki umut'aketsýnikawpi matomoto'ats. **7** Aiok'auaua aksýpuatseiaú aiokauai'í ki nýn'naiisýnni aksýpuatomiaú nýn'naiisýnni; ki ak'unnatosiu auu'óssýnni, ki ak'ýtstýsuaú okh'tokosýsts, ki ksók'kumá otaks'ýkauapiisýsts, ki akokónau'toitstýsuaú. **8** Am'osts Istokónau'mütýpýpuñawkuýýi' sýsts. **9** Kitakaumýts'kakipuaú kókýtapaúksýstutoksi, ki kýtaks'enikoaiaú: ki kónai'okauaua kumutaks'tsýmmýmokoau nitsýn'íkósim. **10** Ki akai'tappix akýstýskýmskúkaú ki akamýts'katseiaú, ki akau'kímotseiaú. **11** Ki akaié'ýx ksýs'tapsix prophetix aksýpuaiú ki aksýpýskýs'tutuyiaúax. **12** Ki sauo'kómotsitappiisýnni otakau'osi, akai'tappix otúkome'túksuaí akstuyiaúie. **13** Ki annók' eikak'ýmauók umuk'itsýpi aksýkómotse'piaú. **14** Ki am'ok nýn'naiisýnni ýstók'h'sitsýniksýnni ak'anýstok kónýs'ksók'kum, kónai'okoaua móks'ksýniýsuaúie; ki umuk'itsýpi ak'otúmitoto. **15** Nýným'ýnnoainiki ús'tsýmetsýpi Daniel otan'ýstopi atsým'apii ýstai'puyýssi (annók' an'ýstomók únnýstýksýnni:) **16** Anniks'isk Judéa itau'pixk únnianýstítýpoks'kasau nitum'moýsts: **17** Annok' itokh'ítaupiuók oko'ai pýnünýstýs'ýnýssaatos mók'sauausýssi itsýpsts'tsýi oko'ai: **18** Annók' ýnsýmman itau'piuók pinýt'ýnýtstýskos mók'otsýssi otsýstotos'ýsts. **19** Anniks'isk ipítap'piixk ki ús'takataxk aksksýnnýmaú makapi annýsts'ýsts ksýstýsiku'ýsts! **20** Atsýmoikak kók'stautsýmutasuaí stuyýssi, ki ýssýk'opiiksýstýsikuí. **21** Annik' omýx'ýpuñasýnni ak'ýtstýsuaú, itsýstýs'ýs ki ksók'kým, ki annok' manýstýs'ýpuñapsýpi, aksýs'týpýnýtstýsýpuñapsýpi, ki ýs'otsk matakotýmanýstýsýpuñapsýpu'ats. **22** Ki annýsts'ýsts ksýstýsiku'ýsts saun'natsýstýstýsýstýs mat'akitstýsipa matap'pi itsýkómotse'piaú; aumai'túkkixk, osto'auai itunnats'ýststýsmýstýs annýsts'ýsts ksýstýsiku'ýsts. **23** Kýmýts'tsýki matap'pi kitai'akaniki Sým'mýs, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos. **24** Ksýs'tapsix Christix aktsýpuaiú'iaú ki ksýs'tapsix prophetix, ki akanýs'tsýnnýkaú omýk'apstosýsts ki pýsats'kasýsts; ki ikým'ýtstýsiki aks'ýpýstýskýstutuyiaúax aumai'túkkixk. **25** Sat'sýk, kikaú'anýstoupuau. **26** Kým'anýstýsenikiau sat'sít ksýs'tapskók'kuyi ün'amauk; pini'tappoat; Sa'sít, símiap'ioýýsts ün'amauk; pinaumai'túkkik. **27** Ksýstýsikum' manýsttotsýpuksýpýpi umut'autstýsýpi apinók'kuyi, ki manýstýstýpýkúnatsýpi ame'totsi; netoi' ak'ýnýtstýsuaú nýn'au okku'i otos'aie. **28** Mýksýnni otsýts'tsýpi, ün'nim pi'tax akomooi'iaú. **29** Annýsts'ýsts ksýstýsiku'ýstsk ýstýsýpu'ýnasýstýs otakýsýuos'au, nato'si aksýk'ýnüm, ki kokum'ýkesým matakanaakýmaúats, ki kók'atosix akotots'ýnýssýsuaú, ki spots'im otsýs'kópsýnni akauít'apixip: **30** Ki Nýn'auá okku'i otap'stosýnni aktsýsnakoaie spots'im: ki ksók'kum ýstokónai'tappix ak'otúmaúesýsuaú, ki aks'ýnnoýesýsuaú Nýn'au okku'i spots'im ýstýsýsokýs'týsýkuýstýs itsýpsts'otosi, otúmap'sýnni ki omýxýk'kúnnaýnni akopoto. **31** Ki ak'ýtýpskuyiaúax otatsým'otokatatsix ak'soksýkxiáx, ki aumai'túkkixk akítotomoi'piiaúax,

nissoo'istsu sopu'istsu ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', isksinik parable omux'inistsis; okun'iksi otsa'kiukk'nissisi, ki otsuio'pokassi, kitsksinipuu nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i maks'inimenoainiki annists'isk, isksinik, mokaststssisi, ito'to okh'sepistanists. **34** Kitau'munistopuu am'oi o'tappisinaii matakstapu'ats otsauomaisupanis'tsiosau annists'isk. **35** Spots'im ki ksok'kum ak'eitsinikau, ki nitse'poawsists matakstsinikau'estsau. **36** Annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumiopik matsksinim'ats matap'pi, Spots'im istso'tokatatsix matsksinim'axuaie, Nin'a nits'ksinimaie. **37** Noe otsiks'istikumists manists'piests, netoi' ak'anisttsiists Nin'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'k'onaiokkeuasi ksokkum manistau'yipiau ki manistai'simipiau, manistok'kemipiau manista'pikottukkkipiau, itup'itsiu annik' ksistsikuik, Noe otsit'suppoppi akh'iosatsis. **39** Ki matsksinim'axau otsauomo'k'onaiokkeuasi ki itsau'inakuaistutuau; netoi' ak'anistsiu Nin'au okku'i oto'saie. **40** Natsitappix akotumitau'piiau insim'man: nituks'kumi ak'otoau, ki stsik'i ak'sk'itau. **41** Natsitappix akex' ak'itapik'iakiau; nituks'kumi ak'otoau, ki stsik'i ak'sk'itau. **42** Un'nikaie mokokik: kimats'ksinipuu annik' itai'ksistsikumiopik kitsin'aimoau otai'akitotopik. **43** Am'oka' isksinik', Napioyis istokhsin'aua'otsksinim'opi annik' itai'ksistsikumiopik otai'akitotosi komos'iepi'siua' istokitsim'i mokopokse'isaie. **44** Un'nikaie uk'aisuppuiapistotosik; kitsit'sisauaisitatopuai, Nin'au okku'i ak'itoto. **45** Tukka' aumai'tukki ap'otukkiua, ki mokok'i apotukkiua annok' otsin'aim otinaits'okok oko'ai istsitappim'ix, mok'okomotokotsax otso'osinoauests? **46** Atsim'siu annok' ap'otukkiuok, otsin'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'unistsistutsimaie. **47** Kitau'munistopuu, akokonitainaiats'iuaiie otokonai'nanists. **48** Ki annok' sauum'itapotukkiuok, makotots'anissi u'skettspoppi ai'sumsiu nitsin'aim; **49** Ki makapokut'uyimuaik'iussi ot'opokapotukkimax, ki makopoks'oyimussi ki mak'opoks'imimussi ai'simix; **50** Annok' ap'otukkiuok otsin'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomusks'kumosaie, ki annik' itai'ksistsikumiopik otsauomus'ksinim'issi, **51** Ki akaiaketsin'iuaiie, ki aiakokotsuaie mok'itau'pissaie otsitau'pipix ksistapokomotsitappiansix: anim' ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kinani.

25 SPOTS' IM istsin'naiisinni aketum'anistsiau ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyix ot'anakimatsuauests, ki itsux'iau mokota'tsemosau annok' ai'akokemiuok. **2** Ki nits'itsix mokok'iau, ki nits'itsix mat'tsapsiau. **3** Anniks'isk mat'tsapsix nito'tsimiau ot'anakimatsuauests, ki mattotukkiu'axau okke'anakimatsis: **4** Ki mokok'ix ipok'iotcmiau otanakimatsuauests okke'anakimatsis, kos'ix

itsup'pitukkiu. **5** Annok' ai'akokemiuok otai'sumsi, ikonai'okano'piiau ki ikonai'okax. **6** Ki itut'sikiikokoi ikum'iustutsip, sat'sik, ak'okemiua ai'puksip; Süksik' kokotatsemossuai. **7** Itumokonaipuu'iau am'ox ake'kuax, ki ikon'itaisuppasuynukiau otanakimatsuauests. **8** Ki mat'tsapsix an'istsiaua mokok'ix, kok'inan kitok'keanakimatsuai; tuk'ka, nitan'akimatsinanests uk'aiistsinikaiau. **9** Ki mokok'ix an'istsiaua, Sa; matakakau'ats ksestun'un: Is'tapuk aumuts'kotukki kok'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau mok'opumattosau, aiakokemi'ito'; ki anniks'isk sopuiap'istotosix ipok'sipimiauaie okkem'sinni: ki ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix nokut'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pixik'inan. **12** Ki an'istsiaua, kitau'munistopuu kimats'ksinopuaust. **13** Un'nikaie mokok'ik', tuk'ka, kimats' ksiniopuaust annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumiopik Nin'au okku'i otai'akitotopik. **14** Spots'im istsin'naiisinni netum'anistsiu nin'au annok' piau'ok, ki ninikot'tsiaua otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'ists. **15** Ki tuks'kai ikotsiu'ae nitsi'i itawk'pumaupix ki stsik'i na'tokai, ki stsik'i nituks'kai; ki konai'tappix itanistokotsiu'ax manist'okotsistutsipiau; ki itau'matto. **16** Annok' ikuyiu'ok nitsi'i itawk'pumaupix its'itapu, ki itau'mutskotukkiu, ki ikuyiu' stsik'ix nitsisix itawk'pumaupix. **17** Ki netoi' annok' ikuyiu'ok na'tokumi, ikuyiu' stsik'ix na'tokumix. **18** Ki annok' ikuyiu'ok nituks'kumi its'itapu, ki itatun'akiu ksok'kum, ki ai'ksasattaie otsin'aim otstxkimim'iaie. **19** Otai'summosi, am'ox ap'otukkiu otsin'aimoauai itoto'yinai, ki ipokoks'tukimiaua. **20** Ki annok' ikuyiu'ok nitsi'i itawk'pumaupix ito'to ki ito'tsapatopiau stsik'ix nitsisix itawk'pumaupix, ki an'iu, Nin'a, kit'okok nitsi'i itawk'pumaupix: Sat'sit nitokuinan' matsis'itsix. **21** Otsin'aim an'istsiauaie, kitokhs'istututukki, okhs'apotukkiua ki emun'apotukkiua: kitse'munussatsipiau un'natosests, kitakina'i'atso akauo'iests: Kitsin'aim otse'tametuksinni itsipi'it. **22** Annok' iku'yiuok natokumi itawk'pumaupix ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokumi itawk'pumaupix: Sat'sit, nimat'okuinani mats'istokai itawk'pumaupix. **23** Otsin'aim an'istsiauaie, kitokhs'istututukki, okhs'apotukkiua ki emun'apotukkiua; kitse'munussatsipiau un'natosests, kitakina'i'atso akauo'iests: Kitsin'aim otse'tametuksinni itsipi'it. **24** Annok' ikuyiu'ok tuks'kumi itawk'pumaupix ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksino ksesto'a kitse'inai, kikut'tomaisuppumattopi kitai'pokiaki, ki kikuttomauanit'apixipi kitomoi'pitukki; **25** Ki nitsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksok'kum kitsinanai itawk'pumaupix: Sat'sit, kitsinan. **26** Otsin'aim an'istsiauaie, kitsauum'apotukkiua ki kitsistap'apotukkiua, kitsksinoki nitai'pokiaki nikuttomai'suppumattopi, ki nitomoi'pitukki, ni kuttomauanit'apixipi: **27** Kumaukstauokotai'sksixau au'awtsoomutskotukki nitsix'kimimix, ki nitsitotopi

nök'staitekuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix. **28** Mattomok'ae itawk'pumaupi, ki kotok' annök iku'yiuök ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk iku'yix ak'okotaiau, ki otaksinanoaiau akauo'i: ki annök' itsau'okuyiuök ak'otomoau annik' ooko'öšnik. **30** Ki ištüp'satüpiksistsis ap'otükküä itsau'okuyiüä ski'natsii: ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kinani. **31** Otak'itotosi Nin'au okku'i otsta'pinasinni ipokom'össau otokönatsim'otokatatsix, ak'otümotokhitaupi otstisapsim'pötsis: **32** Ki akokönipotamoipiaiau iköna'okauaa: ki aiakanistaiaktaipiksistaiau emük'ikinaikuün manistai'aketaipiksistopiax emük'ikinx ki apomük'ikinx: **33** Ki akotüppiaupax emük'ikinx onet'otsis ki ap'omük'ikinx otse'aksissauotsis. **34** Omüx'ina akotüm'anistsiuax anniks'isk onetotsis itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki nün'naiisinni matsik' annik' kitap'istutomokiik, otsauomap'astutoössi kösk'kum. **35** Nitse'nots, ki kit'okokipuaa au'öšin; nitse'naki, ki kitsit'tutokokipuaa: nitsi'piitappi, ki kito'tokipuaa: **36** Nimatsistotospa, ki kitsis'totosatskokipuaa; nitokh'tokos, ki kitsipis'kotokipuaa; itai'okiakiopi nitsitau'pi, ki kitsittotaakipuaa. **37** Mokö'm'otsitappix akotüm'anistsiauaie, Nin'a, tsanists'i' kit sits' In o pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki kitiitakopinan. **38** Tsanists'i' kitsits'inopinan, kitsi'piitappiisi ki kito'tosin? Ki kimatsistotospa, ki kitsistotos'atskopinan? **39** Tsanists'i' kitsits'inopinan kitai'okhtokos, ki kitsitau'pissi itai'okiakiopi ki kitsito'taatosinan? **40** Ki omüx'ina ak'anistsiuax, kitau'münistopuaa kanistitüpstutsipuai tuks'küma inüx'tsüma am'ox nix'okoax, kitanists'istutomokipuaa. **41** Akotüm'anistsiuax anniks'isk ote'aksissautsis itau'pixk, is'tapuk emütskax mökseinsau, üskstusinasii is'tapuk, ek'aiepütsistotomoiiauaax au'tutsoküä ki oto'tokatatsix: (aiönios g166) **42** Tük'ka, nitau'nots, ki kimatsissok'ipuaa: nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuaa: **43** Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuaa: nimats'istotospa, ki kimatsistotsats'kokipuaa: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sipiskotokipuaa. **44** Osto'auai ak'otümanistsiauaie, Nin'a Tsanists'i' kitsits'inopinan kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitau'pissi itai'okiakiopi kökstaikawk'anistotöšinan? **45** Ai'akotümanistsiuax, kitau'münistopu au kanist'saiitüpstutsipuai tuks'küma inüx'tsüma amox, kimat'anistsistutomokipuaa. **46** Ki am'oxi aksistüpitappo'iau üsk'sitauksistototspi: ki mokö'm'otsitappix akittappoiau üsk'sipaitappiisinni. (aiönios g166)

26 KI itünistsiu, Jesus otaiksiste'poattosösts am'östs epo'awsists, itün'istsiuax otüsksinimatsax, **2** Kitsksinipuaa aisto'küssi ksistsiku'ists ak'itstsiu passover, ki Nün'au okka'i itaumüts'kau mök'itsiksistoxösi. **3** Omük'atoiapiekuax, ki aisnaxix, ki

matap'pix otsin'aimoauax itümitüpaumooiau sp'a'toiapiekuün Caiaphas oko'aii. **4** Ki ai'sitsispsattseiau mök'anistokotsisimmiotoöšauaie Jesus, ki mök'itsenitöšauaie. **5** Ki an'iau, pinits'tsis oye'tani ištiksiss'tsikui öskkakümistsik'niau matap'pix. **6** Jesus otsitau'pissi Bethany, Simon leper oko'ai otsitsipsts'taupissi, **7** Ake'ua itoto'aie, ipa'tükküu alabaster atüxak'sin puye' itsüp'patomaie, akai'inxkimasuaie, ki otau'yisaie itsita'suyinmaie otokön'iaie. **8** Ki otüsksinimats'ax otsinim'saxaie, ište'tükkiax, ki an'iau mauk'etsinikotip? **9** Am'ok ipum'atotopi is'taiekekaixkimasuopi, ki kım'atapsix is'tauokotauopiauaie. **10** Jesus otokh'tsimsi, an'istsiuax, kumauk'sauaiksixinouaaisksix ake'ua ökh'siu nitap'istutu'yipi. **11** Ksösto'au, kimatapsix kitüsk'sauopoksemokoaiu; ki nösto'a kimat'üsksauopoksemokipuaa. **12** Am'ok puye' nostüm'i' otsita'suyinissi itsistuts'imaie mök'itsopuiap'istutuyissi nökitak'itsai. **13** Kitau'münistopuaa am'oi ökhs'itsiniksinni amianistan'istopi könu'skökkümä, am'ok, am'o ake'ua otap'istutisipi ak'ütanistomaie, mök'itüskinoösi. **14** Na'tsikoputsix, tuks'küma, anistau Judas Iscariot, itappo omük'atoiapiekuax, **15** Ki an'iu, tsanistap'pi kitak'okokipuaai, ki nitakitüp'omutskau ksösto'au? Ki nitsi'tuyiauaie niip'pii ksixix'kimix. **16** Ki annik' itot'apsatsim mök'itamütskösaie. **17** Ke'tani küt'taikopütstii, istotom'iksiss'tsikui, üsksinimats'ax itoto'iau Jesus, ki an'istsiauaie, Tse'a kit'stapa kök'sopuiap'istutosinan kök'kitsoyisi passover? **18** Ki an'iu is'tapuk akap'ioyis, ki om'ümä nün'auümä anistok', Nin'a, an'iu, nitsiksistsikum'i aststsi'u: koko'ai nitüs'ksinimatsax nitak'opoksoyimaiau passover. **19** Ki üsksinimats'ax manistan'istopiax itan'isttutsimiax; ki itso'poütsistutsimiau passover. **20** Ki otau'tükkusi, ipokitau'pimiuax na'tsikoputsix. **21** Ki otau'yisau, an'iu, kitau'münistopuaa tuks'küma ksösto'au kītakaumüts'kauki. **22** Ki eks'kaikik'in'etükkia, ki iköna'mütüpanistsiauaie, Nin'a nösto'akats? **23** Ki an'iu, annök okit'sis nitopokstapimakemauok kos'i nitakaumüts'kauk. **24** Nin'au okku'i itanists'itappo nitsin'awpi: ak'itüpokapiu annök' nün'auök imüts'kauuök Nün'au okku'! Küt'taikokaiiupi annök' nün'auök, is'taökh'siuopi. **25** Judas anni'isk itse'mütskaukisk, itüm'anistsiauaie, Nin'a nösto'akats? An'istsiauaie, kitan'i. **26** Ki otau'yisau Jesus ito'tsimaie ke'tani ki itatsim'istutsimaie, ki itaumin'imaie, ki ikotsiu'ax üsksinimats'ax, ki an'iu, Matsik', oyik'; am'oiak nostüm'i. **27** Ki ma'tuyiaue kos'i ki thanks ikotük'kui, ki ikotsiu'ax, ki an'iu köna'isimattok; **28** Am'okauk nitsa'apün, mananists'etoksinni itüp'itsiu itsai'kimskau akai'tappix otsaum'itsitappiisuauešts mök'sinisešts. **29** Ki kitan'istopuaa nimatakütsimattopa am'ok münioke sauomo'pokitsipstsimattom'ianiki manis'si nin'a ots'innaisinni. **30** Ki otinik'sau nato'i'niksinni itüp'süxiau nitum'moyi Olives. **31** Jesus itüm'anistsiuax,

něsto'a kítak'okönüsskímskükípuau annok'á koko'íká: túk'ka, sín'aip, nitak'auaiakiau annók' úsks'kümüiök emük'íkínax, ki ot'omükikínauásinna ísto'mükikínax aküneto'iau. **32** Aiksistatsípuaue'nikí kítakitüpotoma'topuaú Galílee. **33** Peter an'ístsiaúe, iküm'okönüsskímskükíssau ksěsto'a, nimat'akístsskímskükípa. **34** Jesus an'ístsiaúe, kítáu'münísto, Annok' koko'ík otsauomít'awkkumsi nípuau'á nioks' kai kítakani kímatsksínok'ípa. **35** Peter an'ístsiaúe óskakümöpoks'eniop, nimat'akanípa kímatsksínopa; neto'í ikónau'aniáx úsksínímats'ax. **36** Jesus ítümítüpopokomiáx Gethsemáne an'ístop, ki an'ístsiaúx otúksínímatsax, annom' stau'pík, nitakítappo omím' nókítüt'tsímoíikasi. **37** Ki mat'tuyíuax Peter, ki Zebedee otsístok'íokuyíx, ki itaumütüpíkikín'etukki ki itau'mütüpeíkapítsítáu. **38** Ítüm'anístsiaúx nítítüpíkikínétukki e'ínsinni: annom' stau'pík, ki ók'ítúskkatúkkíop. **39** Ki pa'tsíštüpaatsíuax, ki ísstokopí'u ostoksís', ki ítüt'tsímoíkai ki an'íu, Nín'a, iküm'okostítsíssi am'oi kos'a únñianístís'tüpípotoóssi; nímatakítsítan'ats, ksěsto'a kítak'ítsítan. **40** Ki matskítoto'ax otúksínímats'ax, ki ikon'oyíuax oto'kaniáx, ki an'ístsiaúe Peter, Awx'ats? Kíküttaukotúskskümmókípa tuks'kai itai'ksístsikumiopi? **41** Mokók'etsík ki a'tsímoíikak, kókstaítsípíssuái íssaks'ksínüksínni; sta'aw ítítsítatomaie ki íx'ísakuyí matsí'uat. **42** Ki mats'ístapu ki ítüt'tsímoíkai, ki an'íu, Nín'a, am'oi kos'a sauomot'aisímñieníki sauomís'tüpípotomokoeni, kítak'ítsítan. **43** Ki mat'oto ki mat'okonyíuax otok'asax: túk'ka íssoksí'm'au oóps'puauax. **44** Ki ítksítsíuax, ki mats'ístapu, ki nioks'kai ítüt'tsímoíkai, ki netoi' au'aniú. **45** Ítüm'ítotoiáx otúksínímats'ax ki an'ístsiaúx okak' annok, ki íssík'sístsikok: sat'sík aststsiú' itai'ksístsikumiopíx, ki Nín'au okku'í ítü'p'aumútskau sauum'ítsítappíx otsu'auěsts. **46** Nípuak', ókítáppau'op: annók' nítakaumúts'kaukók aststsiú'. **47** Ki otsa'kíai epuyíssi, Sat'sík, Judas, na'tsikopús tuks'kümá ito'to ki akai'tappíx ípokom'íauaie inus'stoaník ki sóksís'tsísts ípa'túkkíx, ítotoiáu omük'atoíapiekuax ki matap'píx otsín'aimoauax. **48** Ki annók' ímúts'kaíuókaie ikotsíu'ax apsto'sínni, ki an'íu, annók' nítak'sínnauskíppauók, an'nókauk: mí'eenok. **49** Ki ikóm'ítoto Jesus, ki aníu, Hail, Nín'a; ki ítśn'nauskíppíuáie. **50** Ki Jesus an'ístsiaúe, Napí'á, kumauk'sípuksípuksíks? Ítümítoto'íauaie ki een'íauaie Jesus, ki mat'tuyíuáie. **51** Ki sat' sit, anníks'ísk ípokom'ískaie Jesus, tuks'kúma ítítüpíkíns'tsakiuáie otśn'usstoan ítsau'tuyíuáie, ki sp'a'toiapiekuún tuks'kúmi otap'automok ot'auaiakíokíae, ki kók'sínímaie okhtok'ísaie. **52** Jesus ítüm'anístsiaúe, kítsn'usstoaná otsíts'tsípi íststís'ís; anníks'ísk matap'píxk mat'tuyíxk inus'stoan, inus'stoan ítax'eníttaíau. **53** Kít'stapa nókúttokótsítü'p'atsímoíikani nín'á, ki annok' nók'okuyíssi otśtsksístsikopútsíx legióníx otatsím'otokatatsíx? **54** Tsa akokototümúnístsístutsípa

natoi'sínaksísts, mök'ítünístsísts? **55** Neto'ík ítai'ksístsikumiopík Jesus an'ístsiaúx akai'tappíx, kíküt'anístsípúksípa'akípuaua kaníst'sítappopuaú kómos'íepítsi annók' pa'túkkíuók inus'stoax ki sóksís'tsísts, kók'otoksuai? Aníst'stsíksístsíkúísts kítópokau'pímopuaú omük'atoíapieoyís kókúksínímats'opuaú ki kímatsseen'ókípuauá. **56** Ki am'ostsk ikónaíststútsípí möks'enüpanístosau prophetíx osínak'suauěsta. Ikónúksínímatsax ítüm'skíttsíuáie ki aítśmímuítaíau. **57** Kí anníks'ísk een'íxkaie Jesus ítü'pípuáie Caiaphas, sp'atoíapiekuún, ítomoi'píawpíau aítśnákíx ki omúks'ímíx nín'ax. **58** Kí Peter píapútsítüpa'tseuáie sp'atoíapiekuún oko'ai, kítsípím' ki ípokau'pímíuax ap'otúkkíx mókítokónai'nísi. **59** Annok', omük'atoíapiekuax ki omúks'ímíx nín'ax ki ikónau'kókítsímáx, ítstüp'íksístapenüpanístśmí ap'satsímíuáie möks'enítósaúe Jesus; **60** Kí matokoním'axau; otsítot'osax akai'tappíx aiksístapenüpaníx, matokoním'axau. Sako'okhtśm ítotoíau na'tśtappíx aít'apksísenüpaníx, **61** Kí an'íau, am'oi nín'au an'íu nítokot'opúksíníp Ap'ístotok'íuá otatoí'apieoyís ki nítokot'sokapíststútsíp nioks'kai ksístsíkú'í. **62** Kí Sp'atoí'apiekuún ítípuaú', ki an'ístsiaúe, kítakstaie'puyípa? Tśanístapiu'a am'ox kítse'nüpanípuú? **63** Kí Jesus matsepuyíu'ats. Kí Sp'atoí'apiekuún mat'anístsiaúe, kíta'tauúnísto Áp'ístotokíuá ípai'tappíuá, kók'aníksínan iküm'úmeníki Christ, Ap'ístotokíuá okku'í. **64** Jesus an'ístsiaúe, kítsemúniani; kí kítan'íst sako'okhtśm kítaks'ínoauai'íní Nín'au okku'í, otśítáu'píssi otümáps'ínni ítstet'otsísi kí umútsípuk'sípúsi Spots'im ítśsísokśs'ítsíkúísts. **65** Sp'atoí'apiekuún ítümái'pínostíměsts otsístotos'ísts kí an'íu, ítüpepo'atomaie Ap'ístotokíuá; nítak'otsíkípínana stśík'íx e'énüpaníx? Sat'sík, kíkaí'okhtoauau oksís'tapíníoktśsmáni. **66** Tsa kít'stappuá? An'íau, möks'eínsi. **67** Ítüm'ítaisokúttúttśsíaúe ostokśs'áie, kí oto'auěsts ítśítauaiak'íauaie: kí stśík'íx omí'tśíxíkínstspuauěsts ítśítauaiak'íauaie. **68** Kí an'íu, ksěsto'a Christ e'énüpaníkínan, Tükka' kítuáaiak'íoka? **69** Annok' Peter sauauts'im ítáu'píu, ítstokítsím'í pístots'im: kí ake'kuún ítoto'áie, kí an'íu, ksěsto'a kítópokom'au Jesus Galílee ítśstíappím'í. **70** Kí páiot'anístsiaúx matap'píx nímatksśnoau'ats nímatksśnípá kítan'ípi **71** Kí otśítü'p'súxsi kítśm'íapieoyís, stśík'í ake'kuún nan'nuyenaie kí an'ístsiaúx anníks'ísk matap'píxk ítáu'píxk, an'íu nín'au noküt'opokśmíuáie Jesus, Nazareth ítśstíappím'í. **72** Kí mata'toúníu, kí an'íu, nímatksśn'ou'ats nín'au. **73** Kí otai'pístśksísśmúmmosí anníks'ísk ítái'puyíxk ítoto'íauaie, kí an'ístsiaúe Peter, E'múníu, ksěsto'akauk tuks'kümá: kítse'poawsísts kítse'énüpaníkí. **74** Ítümáumütüpípakó'sínepuyíu, kí ítaumütü'pútau'úníu, nímatksśnoau'ats nín'au. Kí nípuau'á sokít'okumíu. **75** Kí Peter íksśním'áie Jesus ote'poawsínníuáie, anník' ítaní'stsíuáie,

otsauomokh'kumsi nipuau'a nioks'kai kitak'an
kimatsksinokipats. Ki itsüx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INÖKKUSI, kõnau'mükatoiapiekuax ki
matap'pix otsin'aimoauax itüp'okõkitsiamaiaiu Jesus
möks'enitõsuaie; **2** Ki otai'isksipistõssuaie,
itüništüppip'iauaie, ki itüp'aumõtskaiauaie Pontius
Pilate, anni'isk nina'i'sk. **3** Judas, anni'isk
otse'mütskaukisk, otsinno'õsaie, otanıs'sax möks'einsi,
itsisauai'tsitau, ki mat'skittotsipotuyiuax
omük'atoiapiekuax ki omüks'imix nin'ax niip'pix
ksix'ix'kımix, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsitappi
nitse'mütskatop mokõm'otsaapünni. Ki an'iau,
Tsanıstappi nitokanıstappikipınan'a? Ksęsto'a
kitak'satsip. **5** Ki itsipsts'ıstüpapiksıtsıuax ksıx'ix'kımix
omük'atoiapioyıs, ki itsıs'tapu, ki itsiko'kõpsiu. **6** Ki
omük'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksıx'ix'kımix, ki an'iau,
matõkhsiu'ats õk'itsüppıtsõsau atsım'ısokaiıs, tük'ka
aa'pünni ipum'attomıau. **7** Ki itau'kõkotomotseiau ki
itopum'attomıau potter otsın'sımman, pie'tappix
mok'itstsõsau. **8** Ün'nikaie itüsk'sunnıstainikõttop
a'apünni itsın'sımman. **9** Itümeenüpanıstomaie annik'
otan'ipikaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax
niip'pix ksıx'ix'kımix, umutopum'atpıaie annõk'
Israel itünıau ünni mõkanıstsıxkımıas; **10** Ki
itopum'attomıaie potter otsın'sımman, nanıstün'ik
Ap'ıstotokıuä. **11** Ki Jesus paio'tsipuyımaie,
nin'ai; ki nin'auä ai'süppoõttsetsattsıaie, ki an'iu
kıkütam'ıpa Jews otsın'aimoauai? Ki Jesus an'ıstsıaie,
kıtan'i. **12** Ki Omük'atoiapiekuax ki omux'ınax
ote'әнüpanıstõsuaie, matsepyıu'ats. **13** Pilate
itüm'anıstsıaie, kıküttaisauokhtoau'axau akauo'yi
kıtse'nüpanikoısts? **14** Ki tuks'kai epo'awsın
matanıstsıu'atsaie; ki Nın'auä eik'skaietükkiu. **15** Annok'
oye'tani nın'aua itüksaipotoyıaie tukskım'i eән'naii
ot'statauaie matap'pix. **16** Annik', nannan'attsıau
tuks'kımı eән'naii, Barabbas an'ıstau. **17** Ün'nikaie
otokõnau'moõsax, Pilate itünıs'tsiuax, Tükka'
kıt'statauä kõks'ıpotomosuai? Tsõktau Barabbas,
tsõktau Jesus, annõk' anıstauõk Christ? **18** Tük'ka
ıksınım'ıaie umutsıksıssat'sıuõsau, itaumüts'kau. **19**
Otsıtau'pıssi okõk'itsımani itsıso'põtsıs, otokem'an
itüpüt'okõttıaie ki an'ıstsıaie, pınotokan'ıstappıkit
on'ä mokõm'otsıtapıuä: tük'ka akauo'ıęst
ni'okuyıpısts pu'ınasısts ni'papukanısts annok'
ksıstsıku'ik, osto'i itots'tsıęst. **20** Ki omük'atoiapiekuax
ki omüx'ınax eıkaıkmattısuax matap'pix
mõk'aukõmõnıstõsuaie Barabbas, ki Jesus möks'eınsaie.
21 Nın'auä an'ıstsıuax, Tükka' na'tokımıx kıtstatauau'a
kõks'ıpotomoõssuai? An'ıau Barabbas. **22** Pilate
an'ıstsıuax Tsa nitakünııstutoau'ats Jesus, anıstauõk
Christ. Ikõn'auanıstsıaie, ünıanıstauai'ıstais?
23 Ki nın'auä an'ıu, kumauk'anıstauaisksıks?
Tsanıstapıu'ats otsaum'ıtsıstutükısını? Ki akauo'yi
ıtsokse'puyıau ünıanıstauai'ıstais. **24** Otsınıs'sı,

otsau'otokanıstappıkıssaie, ki otai'akitstsıssi äsınata'pii
ıto'tükkiu okke', ki itüs'tsımıu otsıpot'ayıpuyımoõsax
matap'pix, ki itünıu', nımat'ototoımo'ä am'o
mokõm'otsıtapıaä otsa'apünni: ksęsto'auä sat'sık.
25 Itümokõnai'puyıau matap'pix, otsa'apünni
ünıanısttots'tsısaie nęstün'an ki no'kosınanıx. **26**
Itümıpo'tomoyıuax Barabbas: ki otai'ksıstıstıspıõsaie
Jesus, emüts'kaiuaie õksıksıs'toxõsaie. **27** Nınauä
otseännakem'ix itüpıp'ıaie Jesus itokõno'paupi, ki
ıtokõnaumo'ıpaie eән'naxek. **28** Ki itsau'tomoyıaie
otsıstotos'ıstıaie, ki mawks'ısokõsımi itsüps'kaiauaie.
29 Otai'amıtsınıssau ksıssıstısummokõni,
ıtsıs'tsümmokıaie ki apai'i itstom'ıaie
onet'otsısaie: ki auanaukopıstıksıs'akõttıaie,
ki ai'ksıstapanıstsıaie, ki an'ıau, Hail, Jews
otsın'aimoauai! **30** Ki ai'sokotuttısaie, ki
matsımaıu apai'i ki otokõn'ıaie itsıtau'ıaık ıaie.
31 Otai'ksıstıksıstapanıstısaie, asso'kõsımi
ıtsauts'ımaıaie, ki otau'ıtsıso'kõsımaie itsüps'kaiauaie,
ki itsıstapıp'ıaie mök'auaıstısaie. **32** Ki
otsüks'au, ikonoyıaie nın'aii Cıstıe ıtsıstapııı,
otsınıkõsım Simon: ısskuo'atsıaie otauai'staksın, **33**
Ki otsıto'tosau Golgotha an'ıstap, itokısııık,
müksıkınükotokõnik, **34** Ikotsı'auaie moksımatossıaiı'
ıtsıpoku'yi ki gall ıpa'sokasuyınımaıaie: ki
otüt'totsısaie, mat'skaksımatom'atsaie. **35** Ki
ıtau'ıaıstıaıaie, ki otsıstotos'ıst, ki ıakietotsıpıests,
ıtsı'kõtsõtsıęst: möks'eәнüpanıstosı annık' otan'ıpık
prophet, itai'aketotsıpıęst nıtsıstotos'ıst ki
ıtsı'kõtsõpnaıaie. **36** Ki ito'pııau ki üs'sümmıaıaie
annım'; **37** Ki itstom'ıaie otokõn'i spots'i
ksıs'tapanıssını sınaıp', Am'ok Jesus, Jews
otsın'aimoauai. **38** Na'tsitappıx kõmos'ıepıtsıx
ıpaıai'ıstauax tukskım'i onet'otsısi ki stıık'i
otse'aksıssautsıs. **39** Ki annıks'ısk itsıts'skuıık
au'kapsıtsıpsattısaie, ki auauükıa'pıxıau, **40** Ki an'ıau
ksęsto'a annõk' ipüxın'ımõk omükatoı'apıoyıs,
ki nioks'kai ksıstsıkuıstı ıtsıksıst'apıstısmõk,
kõmotse'pıosıt. Iküm'ümenıki Ap'ıstotokıuä okku'i
ınısa'atoat auai'staksın. **41** Neto'i omük'atoiapiekuax
netoı'nıtaıksıstapanıstsıaie, kıaı'sınakıx ki
omüx'ımıx ipokanıau, **42** Kõmotse'pıuax stıık'ıx ki
matokotsıkõmotsepıosıu'ats. Ikümüm'ıssi Israel
otsın'aim, ünanıstısnısa'atos auai'staksın, ki
nıtakaımaı'tauünan. **43** Au'maituyıaie Apıstotokı'i:
annok' ünıanıstıksıkõmotse'pıõsaie, mksınan'attısaie:
tük'ka ıünıu', nęsto'akauk Ap'ıstotokıuä okku'i.
44 Kõmos'ıepıtsıx ipok'auaıstapıxk neto'yıstsk
nokütsıtüp'apıxımaıeüsts okhe'kısts. **45** Nau'yi
ıtai'ksıstsıkümüopi konüs'ksõkkumä itüp'skınatıu
pıksu'yi itaıksıstsıkümüopi. **46** Ki otsıpık'susi
ıtai'ksıstsıkümüopi, Jesus ıısokse'puyıu. Ki itünı'u,
Eli, Eli, lama sabachthanı? Annık' ito'kısııık,
Nıtap'ıstotokım, Nıtap'ıstotokım, kumauk'skıkıkıs? **47**
Stıık'ıx itai'puyıxk, otokh'tsımsau', an'ıau, Am'o

nīnau nan'nikōttsiuaie Elias. **48** Ki tuks'kūmā itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksippuyīnip, ki ito'kīmiuaie īstsi'poku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie mōksīmattosaia'i. **49** Stsīk'ix an'iau, ki'ka, ōk'satsip maks'ikūmipuksipusi mōksikōmotse'pīsaie. **50** Jesus ota'atsoksepuyīsi, itaumūts'kaiuaie Sta'aw. **51** Ki Sat'sit, omūk'atoiapioyīs itsi'kokso'k'iakioipi ai'aketsīnikau, spots'im itots'ipinikau; ki ksōk'kumā itsi'papuyiu, ki ok'otokskuīsts ai'aketopīiau; **52** Ki a ken 'i man ists kau'opiiau; ki atsm'isx anniks'isk ai'okaxx akaiēm ostūm'ouaēsts itsi'puau'ax, **53** Ki ota'atsipuaawi Jesus, itsux'iau aken'imānīsts, ki itūp'ipimīau atsmakap'ioyīsi, ki otsīnok'oaiau akai'tappiix. **54** Annok' eēnakin'au'ā, ki otopokom'ixk, otopokūs'satūkkimāxk Jesus, otsīnno'ōsau ksōk'kūmi otsi'papuyiisi, ki otsīmīs'sau annīsts'isk īstutsip'īstsk, eks'kaikopumīau, ki an'iau am'o emūn'īūmiu Ap'īstotokiūā okku'i. **55** Ki akai'tappix akex' pie'tsi itūs'sūmmīuaie, annīks'isk itotopokiūo'īixk Jesus Galilee, ki apotomoyīixkaie: **56** Ki ipokom'iauaux Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksīs'toauaii, ki Zebedee okku'ix oksīs'toauai. **57** Otau'tūkkussi, akotsin'auā Arimathēa itstīappim'i anīstau Joseph, ito'to, tuks'kūma Jesus otūsksīnīmats'aie: **58** Itappo' Pilate, ki ikōm'ōnīstomaie Jesus stūm' i aie. Pilate itūmūn'iu mōkaumūtskatoaie mostūm'i. **59** Ki Joseph otots'īssi mostūm'i, itsīssō'monīmaie ksīxīstokh'aipīstsi, **60** Ki itspīststotomaie otauūt'sinani aken'imani, maniu'aie, annik' itatūn'ipik ok'otokskui: ki omūk'okotoki itūp'auapīmiuaie aken'imani īstokītsīm'i, ki itstīstapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsīk'i Mary, itotau'piauaie aken'imani. **62** Ki annik' ksīstsiku'ik otōkhs'apīstutosau, mat'apinōkkusi, omūk'atoiapiekuax ki Pharisees ikōnītoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a, nitūsksksīnīpīnan om'ā ai'pīstīksīstutūkkīuā otan'ipi, otsakīaitap'piisi, nioks'kai ksīstsiku'i nitak'aatsipua. **64** Anit' ōkhs'īstutsīssi aken'imani nioks'kai ksīstsiku'īsts, otūs'ksīnīmatsax mōkstai'sepīotosax, mōkstai'kōmosa'ī'sax, mōkstai'anīstosauax matap'pix, ūk'aipua: ki sako'īpatsīstutūksīnī aks'īstūpskīts top matom'īpatsīstutūksīnī. **65** Pilate an'īstsiuax mattok'au eēn'akex; īs'tapuk, mi'īstutsik. **66** Ki itappo' iau, ki mi'īstutsīmiu ake'niman, īskskūm'iauaie ok'otokso'kh'sepīstan, ki īstsi'iauaie eēn'akex.

28 ISSĪK'SĪSTSIKUYII ksīstsiku'i otai'ksiuosaie, otaumūtūpapinōk'kusaie īssīk'atoīksīstsi'kui, Mary Magdalene ki stsīk'i Mary itoto'iau mōks'īnīisau ake'nimani. **2** Ki, sat'sit, ksōk'kumā ai'papuyiu: tūk'ka Ap'īstotokiua oto'tokatatsīs spots' im itsīnīssō'īīnai, ki ito'to ki matskoap'imīuaie ok'otokso'kh'sepīstan ki itop'aiuaie. **3** Ostoksis'si netoinītai'natsiuaie popos'ists, ki kiai'ksīstotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki ūsk'skatūkkix stun'noyīuaie, ki ai'papuyēian netoi'nitsīiau enix'. **5** Ki oto'tokatatsīs an'īstsiuax a kex', piniko'puk; nits'ksīnip kitap'ūssūmmauau Jesus annōk' kaiīs'toksauōk. **6**

Matsīnakuaiēm'ats: tūk'ka, ūk'aipua otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sīk otsit'sipi Nīn'ā. **7** Ki kīpi'tappoak, ki anīstok'ax otūs'ksīnīmatsax otse'īnsīnī ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsīnnoauau: sat'sīk, kīkau'anīstopua. **8** Ki itsīkīp'īstupaatomīuaie ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametūkkīau; ki auks'kasiu mokitots'īptosauaie otūs'ksīnīmatsaxaie otse'poawsīniaie. **9** Ki otsitappo'sauax mōkītsīnīkōōsauax otūs'ksīnīmatsaxaie, sūm'mīs, Jesus otū'tatsemīuax ki an'īstsiuax All hail! Ki ito'toiauaie ki eīn'īmiuaie okōt'sīstsaie, ki ita'tsīmīmīmiuaie. **10** Jesus itūm'itūnīstsiuax, Pinīkopuk; mīs'tapuk, anīstok'au nīx'okoax mōk'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsīnokīau. **11** Annok' otsa'kīaitapposau, sūm'mīs, stsīk'ix ūsk'skatūkīi itoto'iau akap'ioyīs, ki aītsīn'nikoyīuax omūk'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kīotokōnau'moōsau ki omūx'īnax otokōnai'puyīsau, ikotsi'auax eēn'akex akaiēm'itaw'pumaupix, **13** Ki an'īstsiuax, ūnnik' otūs'ksīmīmatsax nītsa'kīaiokasīan, sepioto'iax ki itsīkōmos'atstsiuaie. **14** Ki nīn'a okhtsīs'saie, nitaksemūnan ki kītakītsīkōmotse'piopīnan. **15** Mat'toyīuax itaw'pumaupix, ki otksīnīmatseīpuauaiax iia'tutsīmiu ki annik' anīssīn'nik Jews sa'kīuanīstomīax. **16** Nītsi'koputsīax otūs'ksīnīmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'īstopi. **17** Ki otsīnno'ōsauaie itatsīm'mīmīmiuaie: ki stsīk'ix sai'etūkkīax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsīpsattsīuax, ki an'īstsiuax, kōnau'tūmapsīnī spots'im ki ksōk'kum nit'okoko. **19** Ūn'nikāie, īs'tapuk, īksīnīmats'okau kōnau'mīanīstsi'pīi, ūs'tapīnokau nīnikōt'tokēsts otsīn'ikōsīmēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: **20** Isksīnīmats'okau mōk'satsīsauēsts kītan'īstopuauests; ki sat'sit, kītūsk'sopoksemopua anīstsi'ksīts'īksīkuīsts aīksīu'osi ksōk'kum. (aiōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

ai̅dios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

ai̅ōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the ai̅ōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ai̅ōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleē̅sē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aion

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aionios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

Israel's Exodus

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt!'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we? ▶			When are we? ▼						
			Innocence		Fallen			Glory	
▶			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
			God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light		
Son	God's perfect fellowship	John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise				
Holy Spirit		Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers					
Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth						
	Deceased believing		Luke 16:22 Blessed in Paradise						
	Deceased unbelieving		Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment						
Angels	Holy	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command						
	Imprisoned		2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus						
	Fugitive		1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind		Revelation 20:13 Thalaasa				
	First Beast				Revelation 19:20 Lake of Fire				
	False Prophet				Revelation 20:2 Abys				
	Satan								
Who are we? ▶			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels						
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you*," John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philipians 2:9-11.

World Nations

Ūn'nikaie, is'tapuk, išksinīmats'okau kōnau'mianīstsitappii, ūs'tapīnokau ninikōt'tokēsts otsin'ikōšimēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: - Matthew 28:19